

LIBER Q VARTVS.

De Diffinitione: & Distinctione proportionis. Caput Primum.

p

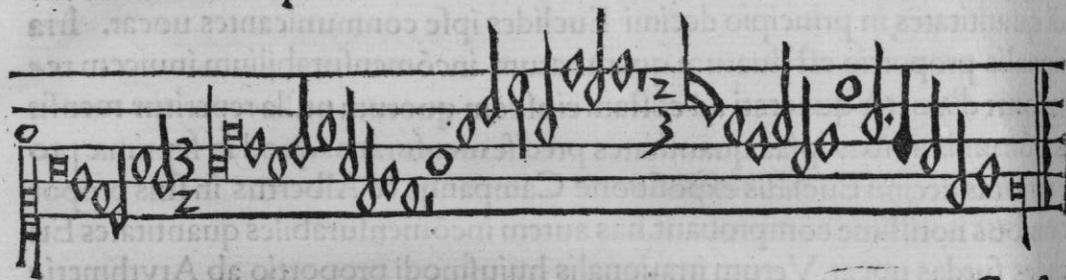
Proportio apud Euclidem est duarum quantarum
fint eiusdem generis quantarum certa alterius ad
alteram habitudo. Verum alia rationalis: alia irra-
tionalis. Proportio rationalis est duarum comen-
surabilium quantarum in discreto uel in continuo
ad se inuicem comparatio. In discreto quidem ut
sex ad quatuor ac reliqua numerorum relationes
quorum aliqua datur communis mensura utrumque eo-
rum precise conducent: namque binarius ter ductus
senarium numerat: bis uero quaternarium: hinc ipsorum dicitur communis me-
sura. In continuo uero ut linea tripedalis ad lineam bipedalem quarum se-
mipedalis aliquoties sumpta ambas mensurans dicitur mensura communis.
Atque in ponderibus quantitas nouem unciarum ad sex unciarum quantita-
tem quarum pondus trium unciarum noscitur mensura communis. Huiusmo-
di quantitates in principio decimi Euclides ipse communicantes uocat. Irra-
tionalis proportio est duarum quantarum incomensurabilium inuicem re-
latio: ut diameter quadrati ad costam eiusdem quorum nulla reperitur mensu-
ra communis ambas ipsas quantitates precise mensurans: quod in septima pro-
portionis decimi Euclidis expositione Campanus & Albertus in suis propor-
tionibus notissime comprobant. has autem incomensurabiles quantitates Eu-
clides surdas uocat. Verum irrationalis huiusmodi proportio ab Arythmeti-
ca consideratione disiungitur cum omnium numerorum (quod mathematici
consentiunt) unitas saltem sit mensura communis. Nos autem irrationalitatem
quandam harmonice considerantes: & eas quae consona interualla in chordo
tono illaesa non mentiuntur in secundo tertii theoricarum irrationales proposuimus
(non incongrue quidem) namque ipsarum dimensionum nulla dignoscitur men-
surarum communis integritas: ut in harmonici instrumenti descriptione probabimus.
Cum igitur Arythmetica proportio in numeris constet: Geometrica in conti-
nuis: Stereometrica in libratione ponderum: quae & a nonnullis geometricarum
ascribitur: Musica proportio (earum particeps) mutua consideratione praecedat.
Ducibus namque numeris in chorda sonora quae continua est sonos disponit ut
in quinto theoricarum proposuimus: latiusque in eo opere dicemus quod harmoni-
co instrumento secundum diuersa genera descripturi sumus. Rursus numero-
rum opera (quod praesentis loci est) sonos complectitur secundum temporis
successionem. Inde duplicem proponimus musicae proportionis effectum: pri-
mum in sonorum dispositione per consona interualla (quod theoricum est) alterum
in ipsorum temporali quantitate sonorum per notularum numeros: qui actiuae seu praec-
ticae ascribitur considerationi. in quocumque igitur genere sermo noster rationali inorabi-

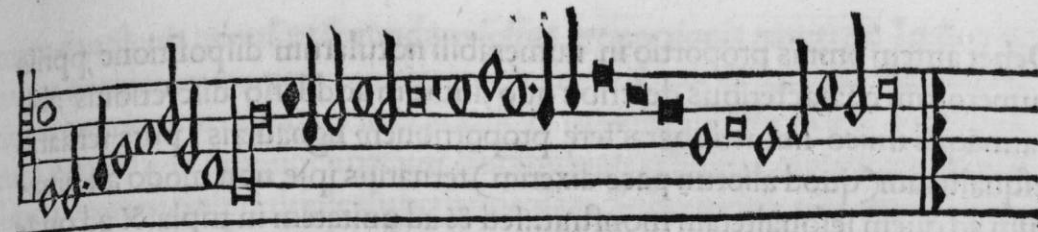
Albertus
Io. Marlianus
Plato
Philosophi
Aristoteles

Quid sit pro-
portio in no-
tulis.

tur proportione quoniam in uniuscuiusque proportionis terminis aliqua (salte-
unitas) consistit mensura communis. Consideratur plerumque proportio & in po-
tentis ut Albertus & Ioannes Marlianus in suis proportionibus comprobant:
plerumque etiam in locis & temporibus ut Plato in Timæo & omnis Philoso-
phorum schola consentiunt in quantum scilicet aliquid maius est altero uel ei
æquale: quod proprium quantitatis est ut testatur Aristoteles in predicamentis.
Qua re primo proportionem quantitatis discretæ & continuæ: inde sonis: lo-
cis: temporibus: ponderibus ac potentiis inesse necessum est. Est & proportio
æqualitatis duarum quantitatum æqualium inuicem respectus ut duorum ad
duos: & lineæ bipedalis ad lineam bipedalem. Inæqualitatis autem propor-
tio est duarum inæqualium quantitatum ad inuicem relatio ut quatuor ad tria:
& lineæ tripedalis ad bipedalem. Harum autem inæqualium proportionum
alia maioris inæqualitatis dicitur quum. scilicet maior quantitas minori coæquatur
per relationem. Vt quatuor ad tria. Alia minoris inæqualitatis quum minor
quantitas maiori coæquatur in relatione: ut tria ad quatuor. Erit igitur in can-
tilenis inæqualitatis proportio æquivalens maioris consimilium notularum
numeri cum minore: uel minoris cum maiore in diuisione & pronuntiatione
mensuratio ut hic patet.

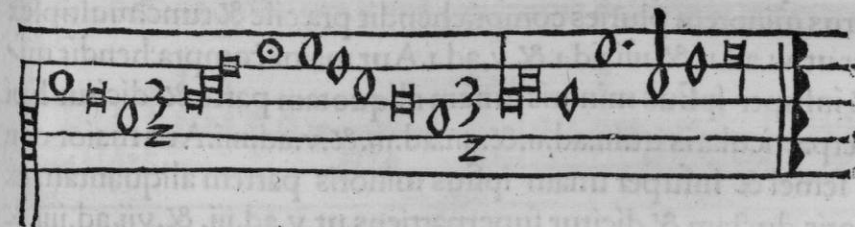

Constat

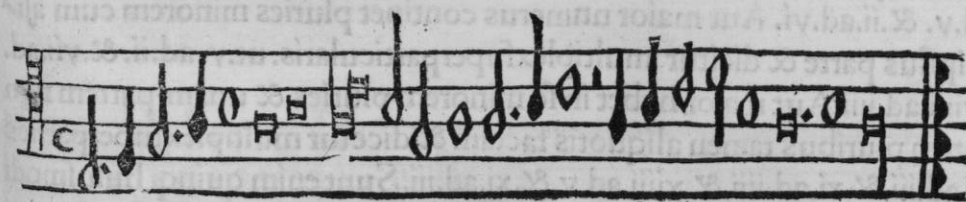

TENOR

Constat enim ex superiore proportionis diffinitione (ut & in diffinitione concen-
tu percipitur) figuras seu notulas omnes sibi consimilibus nomine & quanti-
tate in quacunque proportionem comparari: puta semibreues minoris prolationis
semibreuibz minoris prolationis: ac breues temporis perfecti breuibz tem-
poris perfecti. Quod si secus disposita fuerit proportio ut (exempli gratia)
sesquialtera in acutiore concentus parte tres breues temporis perfecti conu-
merans duabus breuibz temporis imperfecti in tenore dispositis absurdam
senties sesquialteram huiusmodi considerationem cum tres ipse breues tempo-
ris perfecti duabus breuibz temporis imperfecti in quantitate dissentiant:
namque si earum partes quæ inuicem in quantitate conueniunt proportionabili-
ter conspexeris uidelicet nouem semibreues minoris prolationis quatuor se-
mibreuibz eiusdem minoris prolationis: non utique sesquialteram quæ propriis
numeris signata est: sed duplam sesquiquartam proportionem inuenies: atque id
idem proueniet cum tres maioris prolationis semibreues duabus minoris pro-
lationis semibreuibz secundum sesquialteram ipsam duxeris coæquandas:
quod præsens probat concentus.

CANTVS

TENOR

Debet autem omnis proportio in numerabili notularum dispositione propriis numerorum characteribus describi: quo dubium ac dilatio discretionis absi-
stat. namque si unico numeri characterem proportionem signaueris: puta ternario
sesquialteram (quod aliorum pace dixerim) ternarius ipse non modo ad bina-
rium ad quem sesquialteram monstrat: sed & ad unitatem in tripla: & ad qua-
ternarium in subsequencia: atque ad reliquos singulos pro instituentis arbitrio
eodem modo posset comparari. Sic igitur describendi sunt proportionum ter-
mini inter notulas: ut numerus alteratus superponatur recto ac precedenti ter-
mino hoc modo. *iii.* siue clarius dixerim numerus reducibilium notularum su-
perscribatur numero proxime. *z.* precedentis numerositatis ad quem reducitur.
atque ita clara & notissima erit disposita in cantilenis proportio: quae ueluti
quum precedentem temporis uel prolationis numerositatem respexerit: na-
turalem consequetur numerorum proportionabiliu consideratione: ita quoque
si (uerbi gratia) inter notulas concentus acutioris ascripta sit ad alteriusque par-
tis (puta tenoris) notularum numerositatem deducta: eandem pariter natura-
lem numerorum dispositionem imitatione conspiciet. Secus autem quum te-
nor & concentus dispari fuerint quantitate dispositi. In reliquis quoque cantile-
nae partibus ad se inuicem conducendis: idem considerande proportionis mo-
dus eueniat necesse est.

De Quinq; generibus proportionum maioris & minoris inaequalitatis.
Caput Secundum.

Maioris inaequalitatis proportio quinque modis praecedit: aut enim maior
numerus minorem pluries comprehendit praecise & tunc, multiplex
dicitur ut. *vi.* ad. *ii.* &. *iiii.* ad. *i.* &. *v.* ad. *i.* Aut maior comprehendit mi-
norem semel & insuper ipsius minoris unam aliquotam partem & dicitur Epi-
morpha seu Superparticularis ut. *iii.* ad. *ii.* &. *iiii.* ad. *iii.* &. *v.* ad. *iiii.* Aut maior con-
tinet minorem semel & insuper unam ipsius minoris partem aliquantam ex
pluribus aliquotis ductam & dicitur superpartiens ut. *v.* ad. *iii.* &. *vii.* ad. *iiii.* &
viii. ad. *v.* &. *ii.* ad. *vi.* Aut maior numerus continet pluries minorem cum ali-
quota ipsius parte & dicitur multiplexsuperparticularis. ut. *v.* ad. *ii.* &. *vii.* ad.
iii. &. *viii.* ad. *iiii.* Aut maior habet in se minorem pluries & unam partem non
aliquotam pluribus tamen aliquotis factam & dicitur multiplexsuperpartiens
ut: *viii.* ad. *iii.* &. *xi.* ad. *iiii.* &. *xiii.* ad. *v.* &. *xi.* ad. *iii.* Sunt enim quinque huiusmodi
considerationes generalia proportionum nomina quibus infinitae species con-
ueniunt ut ex tertio Theoricae constat & in sequentibus singulatim aperiemus.
Harum autem maioris inaequalitatis proportionum effectus notulas quibus preponitur in

63
tur in cantilenis minuunt secundum ipsius proportionis naturam: Iccirco quod
maior notularum numerus coequatur minori. Sunt & minoris inaequalita-
tis proportionum quinque genera praedictis opposita iisdem quoque uocalibus
cum praepositione subnuncupata: ut Submultiplex: Subsuperparticularis: Sub-
superpartiens: Submultiplexsuperparticularis. Submultiplexsuperpartiens:
Horum autem & species sunt infinite quarum denominationibus non incon-
gruit praepositio sub: ut in sequentibus declarabitur. Earum. n. proprietas no-
tulas quibus praeponuntur adaugent secundum uniuscuiusque naturam & esse
etum: quoniam igitur minoris huiusmodi inaequalitatis genera maioris inaequa-
litatis generibus opponuntur: eandem sapiunt naturam incontrariam. s. consi-
derationem: namque contrariorum eadem est disciplina: Submultiplex enim oppo-
nitur multiplici. Subsuperparticularis superparticulari & reliqua eodem mo-
do. Notanter dicimus submultiplex opponi multiplici: quia quod unum effi-
cit: opposito succedente destruitur ut his dispositionibus comprobatur. *izi.*
ccxxii. *cccliii.* *cclii.* *ccclxxxiii.* sunt enim extremi termini inuicem aequales.

De Genere multiplici & eius speciebus Caput Tertium.

Multiplex genus est quum maior numerus comparatus & superposi-
tus minores comprehendit ipsum intra se pluries precise: ut bis uel
ter uel quater & deinceps: quod si bis maior continet minorem dicitur p-
portio dupla ut. *ii.* ad. *i.* &. *iiii.* ad. *ii.* &. *vi.* ad. *iii.* haec enim prima species est mul-
tiplicis generis: in qua maior notularum numerus aequiualeat minori: ita ut una
quaque notula maioris dimidia sui quantitate minuatur: figurat. n. in cantibus
hoc modo. *z.* *4.* *6.* quod praesentis concentus descriptione notatur. *j. z. j.*

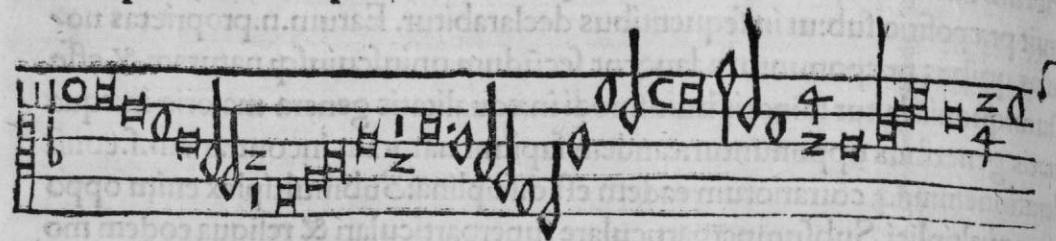
CANTVS

TENOR

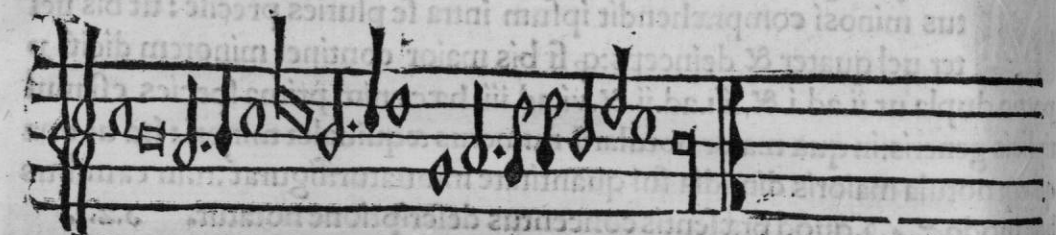
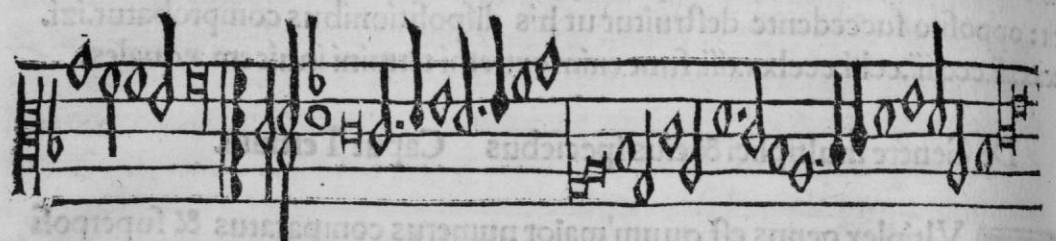

Quod si subdupla proportio duplæ ipsi contraria eam fuerit inter notulas im-
mediate subsequuta: nullo temporis signo interposito quod natura lem eius
potentiam impediatur: ipsa statim dupla destruetur & sequentes notulæ secun-
dum priorem (ante. s. duplæ descriptionem) computabuntur numerositate
propter extremorum in ipsis proportionibus oppositis dispositam æqualitatē
ut hoc probatur exemplo.

CANTVS

TENOR

Destruitur item omnis proportio quum post proportionatas notulas fuerit si-
gnum temporis perfecti uel imperfecti dispositum. Solent & nonnulli du-
plam ipsam proportionem sola binarii numeri ziphra describere: quod ratioe
de selqualtera in primo capite dicta erroneum uidetur: cum proportio sit duo-
rum numerorum ad se inuicem cōsideratio. Plerūq; autem per canonem &
sine numeris denotatur in cantibus proportio dupla: puta hac descriptione
diminuitur in duplo ac reliquæ pariter multiplices congrua canonis annota-
tione. Quandoq; autem per æqualia signa in singulis partibus cantilenæ di-
spōsa inæqualis describitur proportio: ut exempli gratia: si notauero omnes
cantilenæ partes uidelicet Concentum Tenorē & Contratenorē uno eodēq;
pportionis signo: puta sub semicirculo qui imperfecti tps ac binariæ semi-
breyium

uium connumerationis signum est: solo binarii numeri caractere pro dupla
proportionem disposito: ut hoc concentu percipitur.

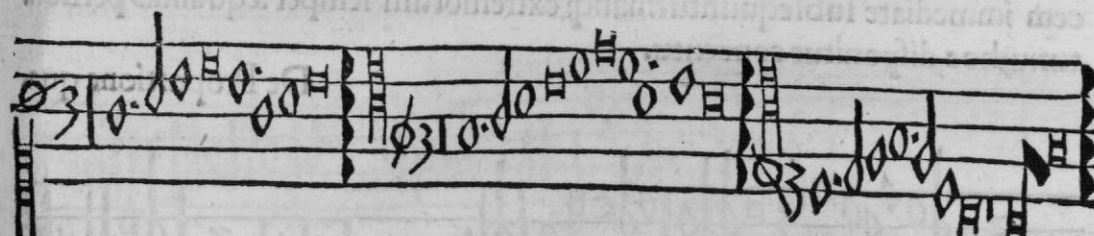
CANTVS

TENOR

CONTRATENOR

Sic enim summenda est huiusmodi concentus consideratio: ut notulæ acutio-
ris ad tenoris uel contratenoris notulas uel econuerso: secundum æqualitatis
proportionem consimili signo hincinde descriptam minime conducantur: ue-
rum potius cuiuscunq; partis notulas in duplo uelociiores cōsimilibus imper-
fecti temporis signo præsumptionis: tanquā præcedentibus in proportōe cen-
seo computandas: quod & Olreghem in cantilena Lautredantan disposuit
hoc modo.

CANTVS

TENOR

CONTRATENOR

Nec tamen solius numeri dispositionem in proportionis demonstratione non
agrefero: nāq; præactum est proportionem minus quam in duobus terminis
non posse constitui.

De Proportione tripla.

Tripla. pportio scda multiplicis generis spēs fit: quū maior seqntiū notularū
numerus cōparatus & suppositus minori pcedētiū refert & coarquat ipsi mi-
nori cōprehēdēs ipsum ter in se præcise ut. iiii. ad. i. &. vi. ad. z. & .viii. ad. iiii. &.

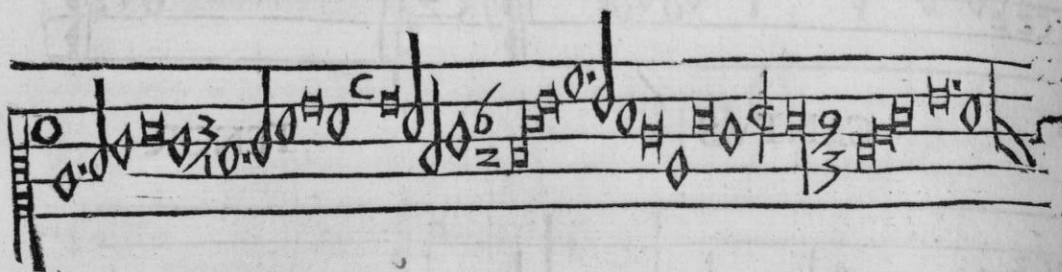
F 1

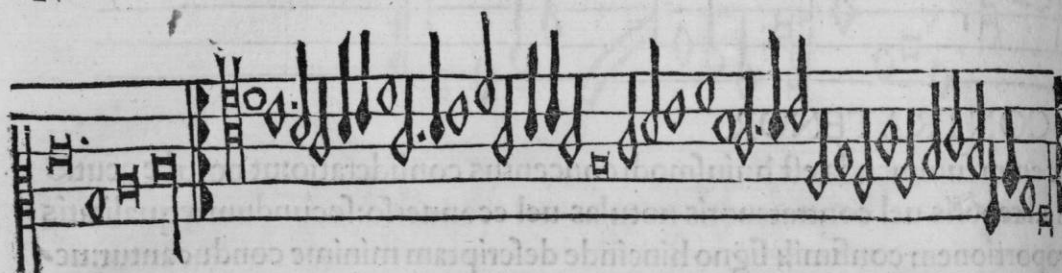
deinceps. In hac proportione tres notulæ æquivalent unī sibiīpsīs nomīne & quantitate consimili, ita ut unaquæq; ipsarū trium dīminuatur de duabus tertiis partibus propriæ quantitatis. Figuratur autem in cantilenis hoc modo

1 2 3

CANTVS

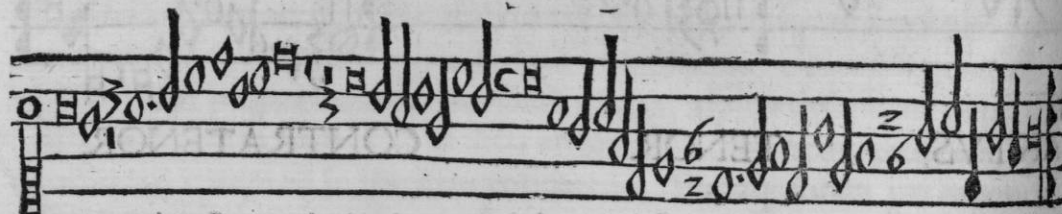
TENOR

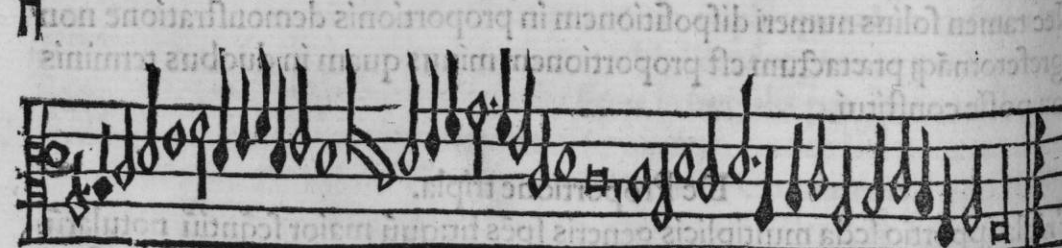
Quod si in figuris seu notulis post triplam pportionem disposita fuerit sub tripla quæ ei cōtraria est: tripla ipsa mox destruet: & notulæ sequentes ipsam subtriplam ad priorem notularum quæ scilicet ante triplam fuerat reducentur considerationem. Id quoq; ex singulis oppositis producit: quum sese inuicem immediate subsequuntur: namq; extremorum semper æqualitas pernotatur: ut hoc disponitur concentu.

De Proportione qua

CANTVS

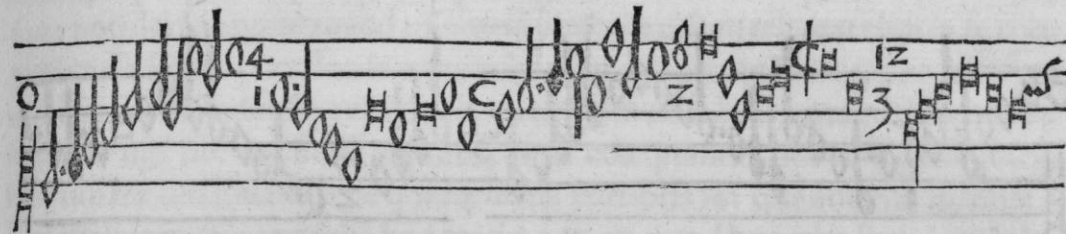
TENOR

De Proportione qua

De Proportione Quadrupla.

Quadrupla proportio tertia multiplicis generis species fit quū maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedentium numerum relatus coæquatur ipsi minori: continens ipsum quater præcise ut.iii.ad.i.&viii.ad.ii.&xii.ad.iii. In hac enim proportione quatuor notulæ unī & nomīne & quantitate sibiīpsīs consimili computantur & æquivalent: ita ut singula quæq; ipsarū quatuor minuatur de tribus quartis partibus sui quantitatiui ualoris. Et describitur inter notulas hoc mō.iii.viii.xii. ut hac cōcentus dispositiōe notat.

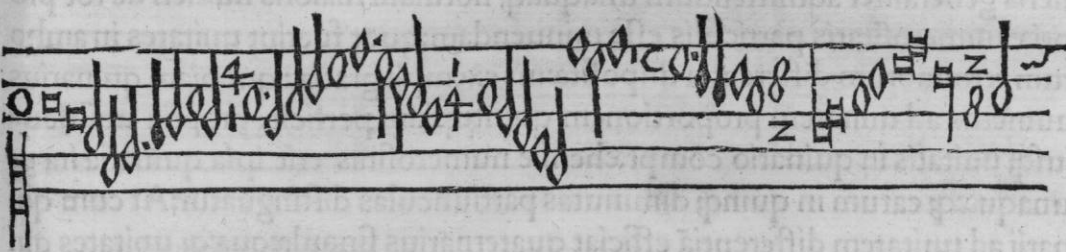

CANTVS

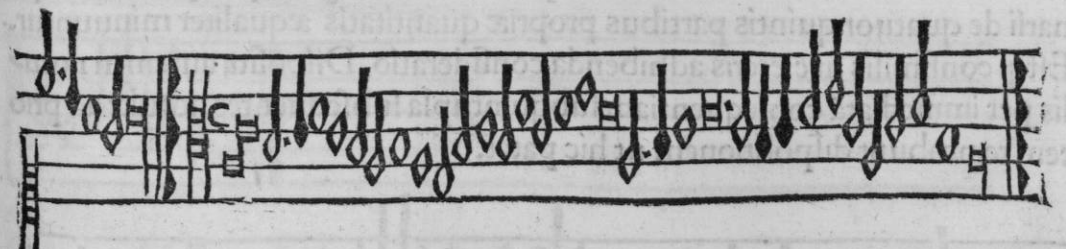

TENOR

Disposita autem immediate in notulis subquadrupla q; quadruplæ contrariū operetur effectum mox quadrupla ipsa obruet: ut hoc constat exemplo.

CANTVS

TENOR

F ii

De Proportione quintupla.

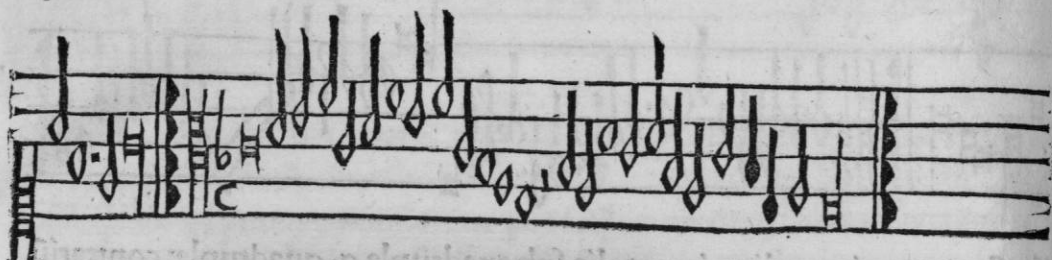
Quintupla proportio quæ quarta multiplicis generis est species fit quum maior sequentium notularum numerus minorem præcedentium in se comprehendit quinquies præcise ipsi minori æquiualens in potentia: ut .v. ad .i. & .x. ad .ii. & .xv. ad .iii. In hac proportione quinq; notulæ æquiualent in pronuntiatione ac temporis mensura uni sibi ipsis & nomine & quantitate: consimili: ita ut unaquæq; ipsarum quinq; minuatur de quatuor quintis partibus propriæ potentiæ: atq; describitur in notulis hoc modo .v. x. xv. ut hic patet.

1 2 3

CANTVS

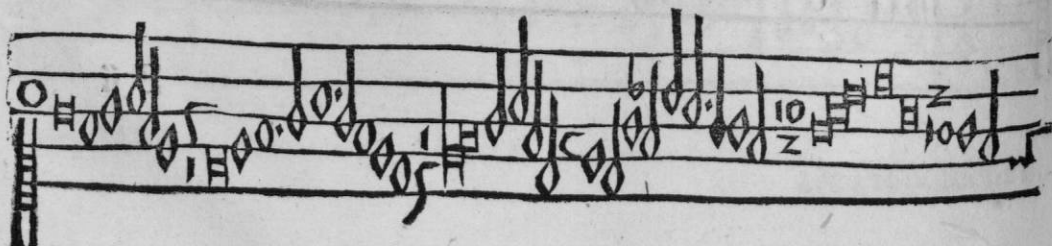
TENOR

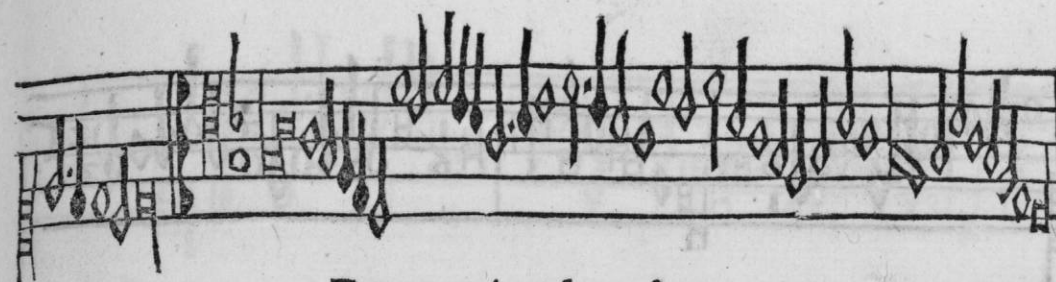
Nota

Erit quoq; & in cæteris proportionibus maioris inæqualitatis cuiuscunq; generis generaliter admittendum unāquāq; notulam maioris numeri de tot propriæ numerositatis particulis esse minuendam: quot fuerint unitates in amborum terminorum differentia dispositæ: ut exempli gratia: quoniam quinarium numerus ad unitatem proportionem quintuplam perficit: propria uniuscuiusq; unitatis in quinario comprehensæ numerositas erit ipsa quinararia ita ut unaquæq; earum in quinq; diminutas partiunculas distinguatur: At cum quinarium ad unitatem differentia efficiat quaternarius singulæquæq; unitates quinarium de quatuor quintis partibus propriæ quantitatis æqualiter minuuntur. Estq; consimilis in cæteris adhibenda consideratio. Disposita autem in notulis per immediatā consequentiam subquintupla subsequentes notulæ ad priorem remeabunt dispositionem ut hic patet.

CANTVS

De Proportione sex

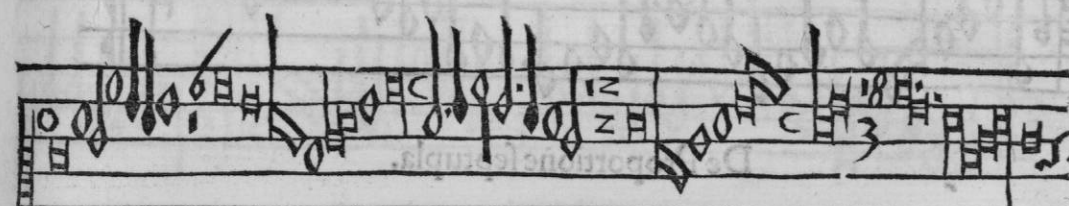

TENOR

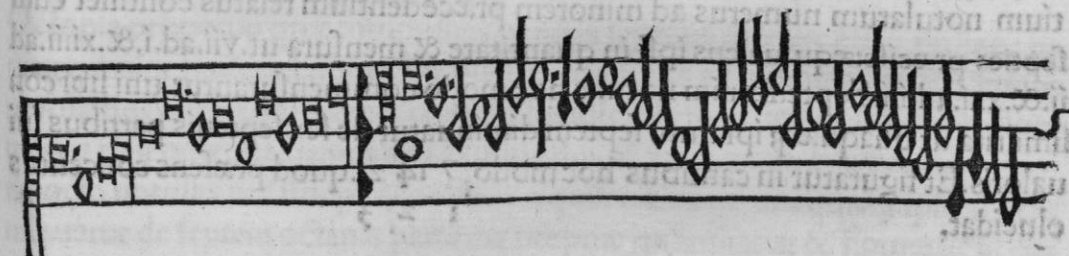
De proportione sextupla.

Sextupla proportio quinta multiplicis generis species fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedentium relatus: eum in se comprehendit sexies præcise: & æquiualeat ei in quantitate & temporis mensura ut .vi. ad .i. & .xii. ad .ii. & .xviii. ad .iii. Sex enim notulæ secundum hanc dispositionem uni sibi consimili æquiualent & coquantur: ita ut singulæquæq; ipsarum sex diminuantur de quinq; sextis partibus sui quantitatiui ualoris: Describitur enim in notulis hoc modo .vi. 12 18 quod hoc monstratur exēplo.

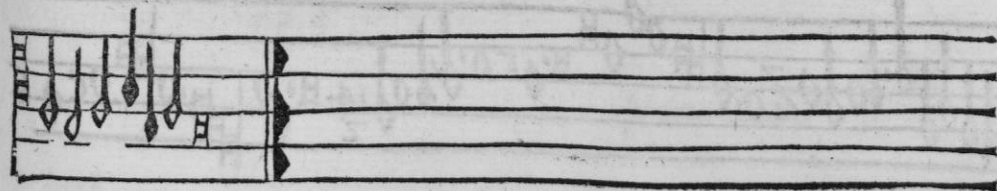
1 2 3

CANTVS

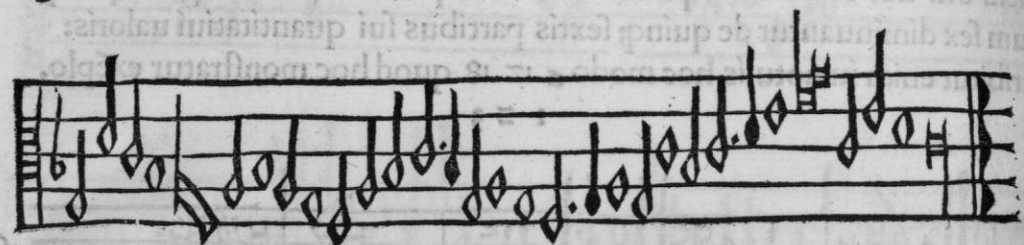
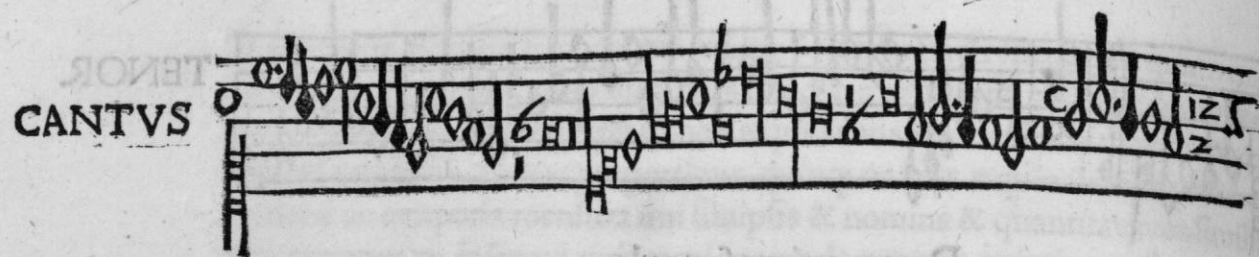
TENOR

Si autem subsextupla proportio post sextuplam fuerit immediate disposita tunc sextupla dirimetur: ut hoc constat concentu.

F iii

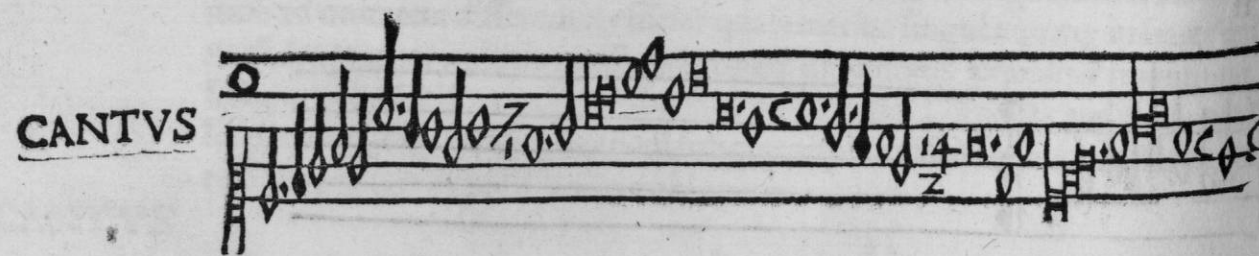

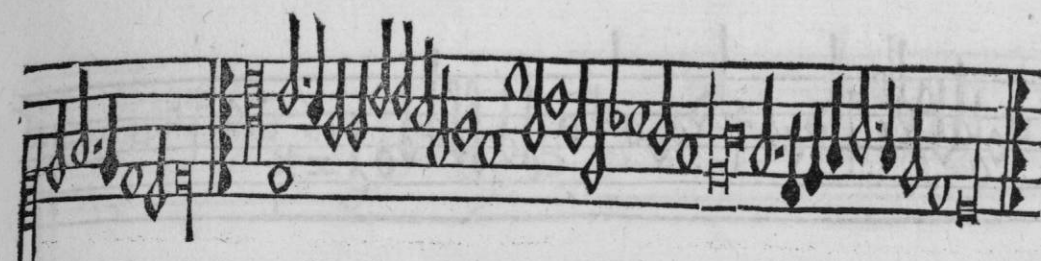
De Proportione septupla.

Septupla proportio sexta multiplicis generis species fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedentium relatus continet eum septies præcise: æquivalens ipsi in quantitate & mensura ut. vii. ad. i. & .xiii. ad. ii. & .xxi. ad. iii. Septem enim notulæ hoc modo commensurantur uni sibi consimili ita ut unaquæq; ipsarum septem diminuatur de sex septenis partibus sui ualoris. Et figuratur in cantibus hoc modo 7 14 21. quod præsens concentus elucidat.

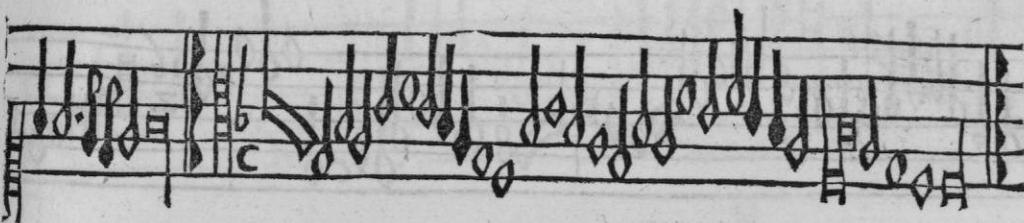
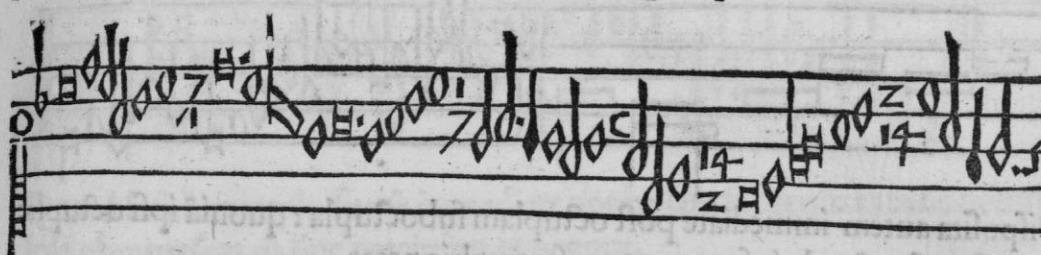
1 2 3

Quod si post

Quod si post septuplam fuerit immediate apposita subseptupla quæ ipsi opposita est: tunc septupla ipsa destruetur ut hoc percipitur concentu.

De Proportione octupla.

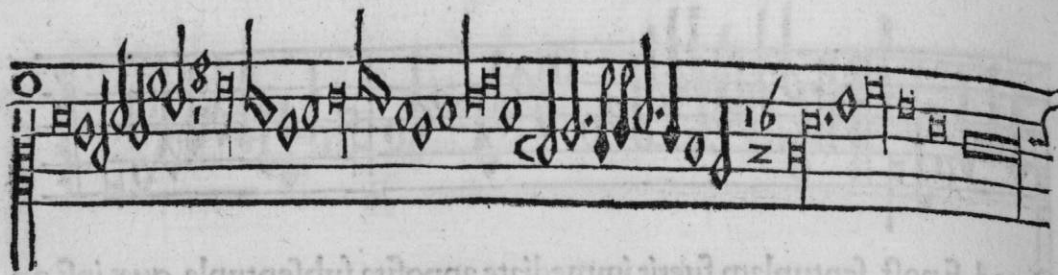
Octupla proportio quæ multiplicis generis septima species est in ordine: fit quum maior subsequendum notularum numerus ad minorem præcedentium notularum numerum relatus comprehendit ipsum octies in se præcise æquivalens ei in potentia: ut. viii. ad. i. & .xvi. ad. ii. & .xxiiii. ad. iii. Hæc enim proportio octo notulas uni sibiipsis consimili æquifacit: ita ut unaquæq; ipsarum octo minuatur de septem octauis partibus propriæ quantitatis: & figuratur in cantilenis hoc modo 8 16 24 ut hoc constat exemplo.

1 2 3

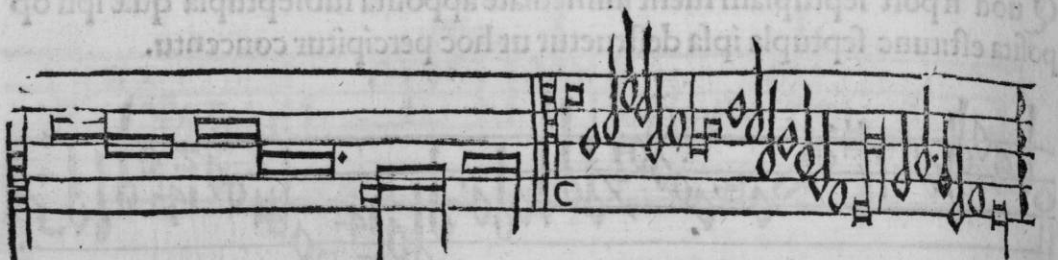
Verte folium

CANTVS

TENOR

Disposita autem immediate post octuplam suboctupla: quoniam ipsi octuplae opposita est: octupla ipsa mox euanescet: ut hic patet.

CANTVS

TENOR

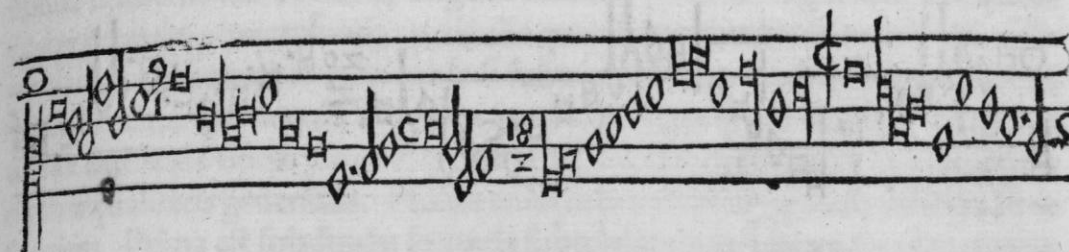
De proportionē nonupla.

Nonupla proportio octaua multiplicis generis species: fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem praecedentium ductus comprehendit eum nonies in se praecise & coequatur ei in quantitate & mensura: ut. viii. ad i. & xviii. ad ii. & xxvii. ad iii. Nouem enim notulae in hac pportione uni sibi ipsis consimili aequivalent ita ut singulaquaeque ipsarum nouem de octo nonis partibus propriae quantitatē diminuatur. Et in notulis describitur hoc modo 9 18 27 ut hic patet.

1 2 3

Quod si sub

CANTVS

TENOR

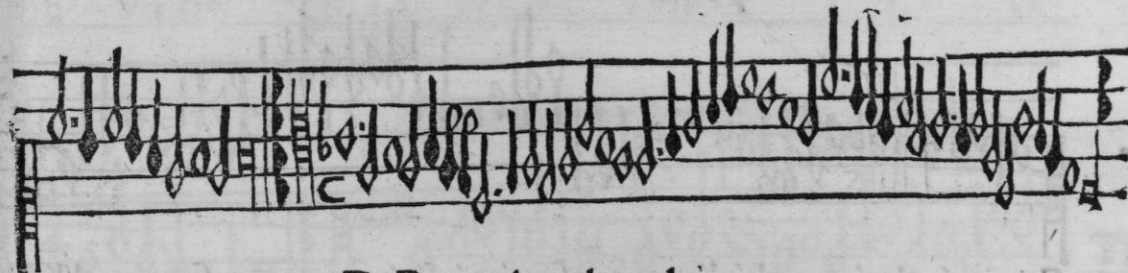

Quod si subnonupla fuerit immediate nonuplam subsequuta: tunc nonupla ipsa obmutescet ut hoc percipitur concentu.

CANTVS

TENOR

De Proportionē decupla.

Decupla proportio nona multiplicis generis species fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem praecedentium relatus continet ipsum decies praecise & aequialet ei in potentia & mensura: ut. x. ad i. & xx. ad ii. & xxx. ad iii. In hac enim proportione decem notulae commensurantur uni nomine & quantitate sibi consimili ita ut unaquaeque ipsarum decem diminuatur de nouem denis partibus sui quantitati ualoris. Figuratur quidem in cantilenis hoc modo 10 20 30 quod hoc concentu notissime disponitur.

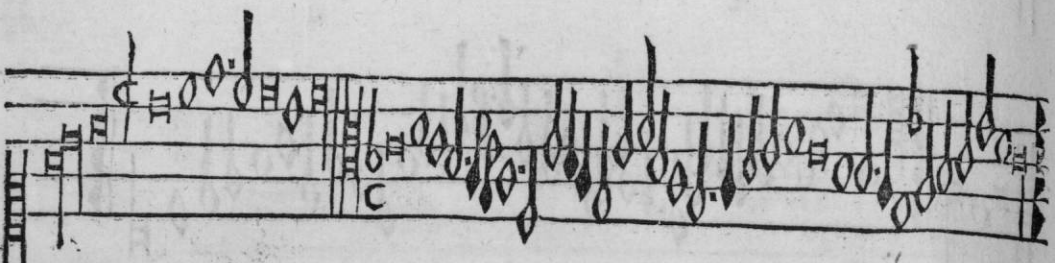
1 2 3

CANTVS

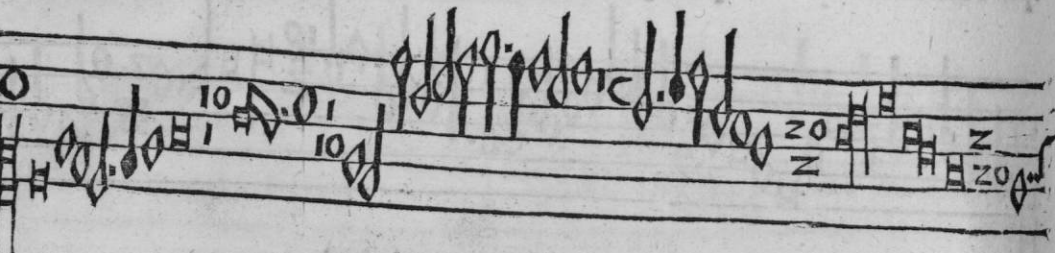

TENOR

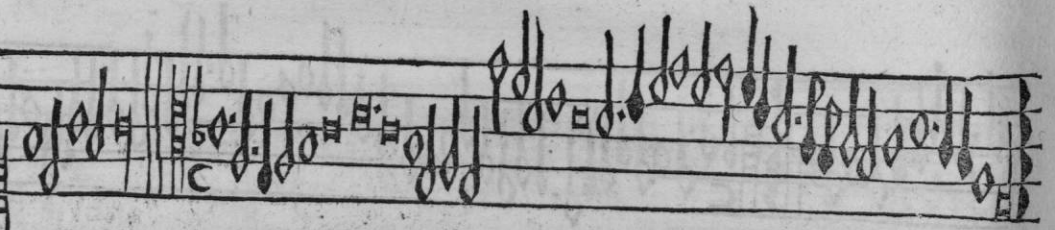

Subdecupla autem proportio post decuplam immediate disposita ipsam cor-
rumpit & destruit ut hac descriptione percipitur.

CANTVS

TENOR

Sunt enim huius multiplis generis species infinitæ: quas musicorum diligen-
tiæ reliquimus exquirendas.

De genere submultiplici qđ primū ē minoris inæq̃litas & eius speciebus.

Caput Quartum.

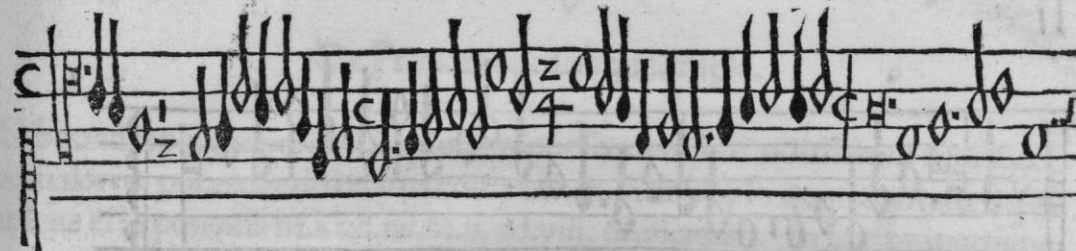
Vbmultiplex genus qđ primū ē minoris inæq̃litas: fit quū minor
notulæ numerus cōparatus & suppositus maiori refert ad ipsum
maiorē pluries in eo præcise cōprehensus ut. i. ad. ii. & i. ad. iii. & i.
ad. iiii. & ii. ad. iiii. & ii. ad. vi. & ii. ad. viii. & deinceps. Coæquat. n.
minor

minor numerus maiori: ita ut singulæ minoris unitates augmentū fuscipiant
de tot propriæ numerositatis particulis quot fuerint unitates terminorū diffe-
rentiam constituens: ut uerbi causa. si subtriplam his numeris deduxero. iiii. ad
viii. quoniam senarius differentiam implet: unaquæq; unitas ternarii augetur
de sex tertiis partibus propriæ quantitatis. Id quoq; euenit in cunctis mino-
ris inæqualitatis generibus. Huius enim submultiplicis generis infinitæ sunt
species: Prima est subdupla: secunda subtripla: tertia subquadrupla: quarta
subquintupla: & deinceps.

De proportione subdupla.

Subdupla proportio fit quum minor sequentium notularum numerus ad ma-
iorem præcedentiū relatus continetur in eo bis præcise æquiualens ei in quā-
titate & mensura ut. i. ad. ii. & ii. ad. iiii. & iiii. ad. vi. In hac enim proportione
unaquæq; notula minoris numeri æquiualeat & commensuratur duabus sibi
nomine & quantitate consimilibus ita ut duplum propriæ quantitatis acqui-
rat: & describitur in cantilenis hoc modo 1 2 3 quod hoc patet concentu.

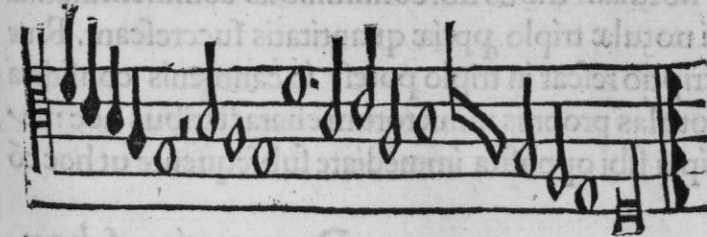
z 4 6

CANTVS

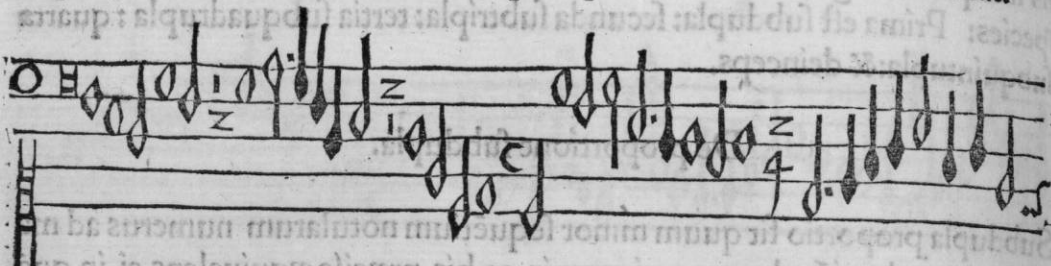
TENOR

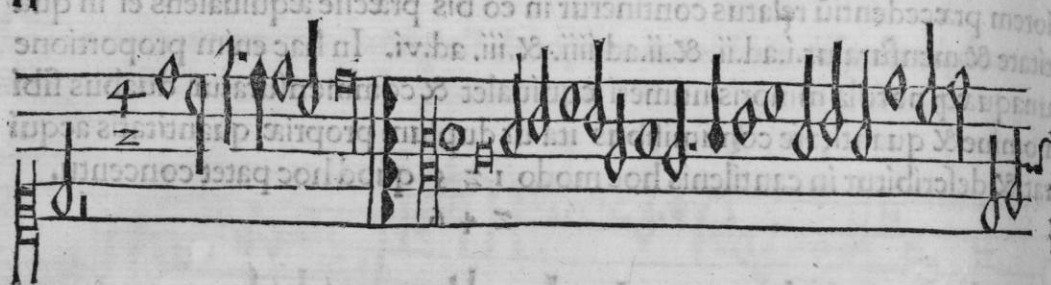

Solet plerūq; hæc subdupla proportio a cantoribus canonis descriptione p
bari: quum ascribitur crescit in duplo: neq; aliter quam uel propriis characteri
bus: uel ipso canone (quod nonnullorum pace dixerim) subduplam ipsam
in cantilenis sentio disponendam. Verum cū dupla proportio subdupla con
traria sit & opposita: si subduplam ipsam immediate fuerit subsecuta: mox sub
dupla ipsa euanescet & destruetur: quod præsens concentus demonstrat.

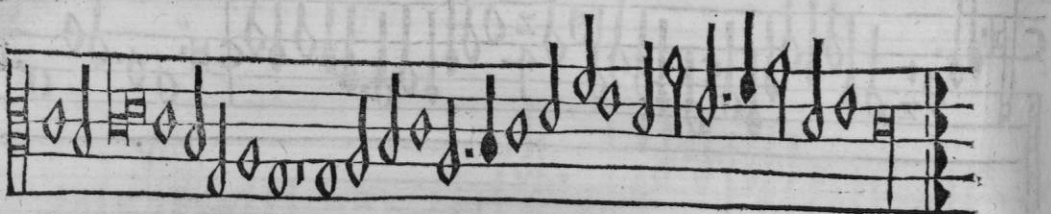
CANTVS

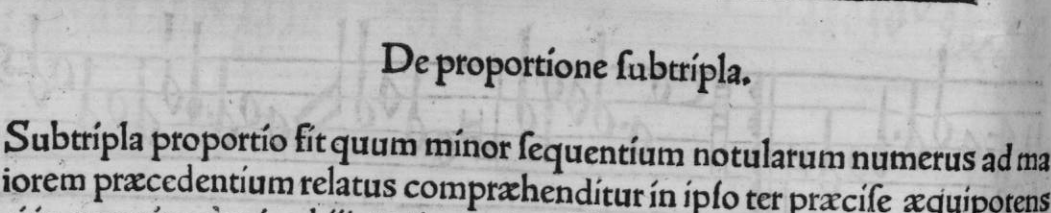
TENOR

CANTVS

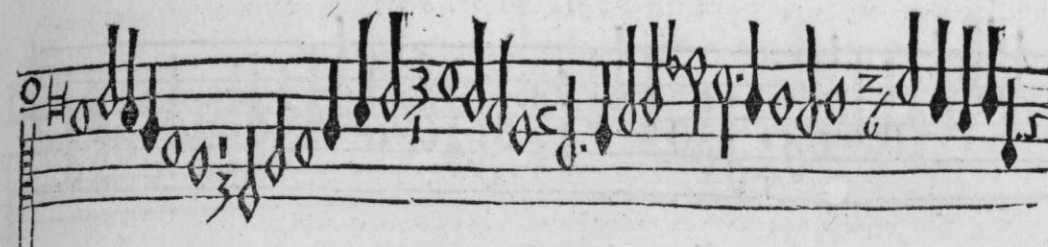
TENOR

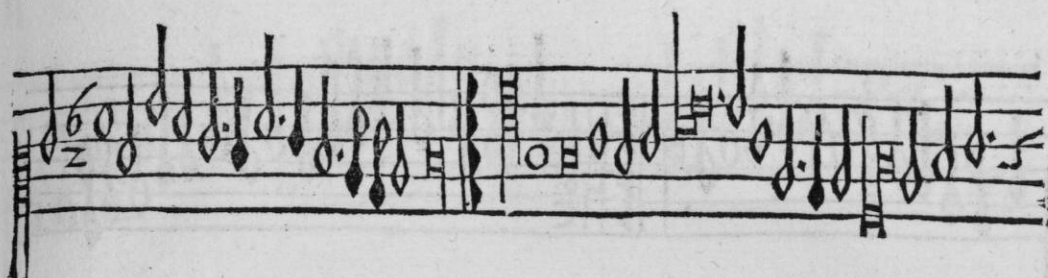
De proportionē subtripla.

Subtripla proportio fit quum minor sequentium notularum numerus ad ma
iorem præcedentium relatus comprehenditur in ipso ter præcise æquipotens
ei in quantitate ut. i. ad. iiii. & ii. ad. vi. & iiii. ad. viiii. Hæc quidem proportio
unāquāq; minoris numeri notulam tribus sibi consimilibus commensurat: ita
ut singulæ minoris numeri notulæ triplo ppriæ quantitatis succrescant. Rur
sus cū huius canonis descriptio rescat in triplo potest in cantilenis considera
ri. Figuratur autem inter notulas propriis numerorum characteribus hoc mo
do 1 2 3 & destruitur a tripla sibi opposita immediate subsequente ut hoc co
stat 3 6 9 exemplo.

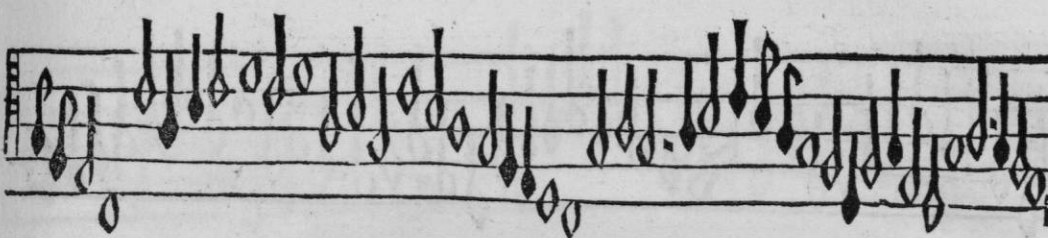
De proportionē subqua.

CANTVS

TENOR

De Proportionē subquadrupla.

Subquadrupla proportio fit quum minor sequentium notularum numerus
ad maiorem præcedentium relatus comprehenditur in ipso quater præcise æqui
ualens ei in potentia ut. i. ad. iiii. & ii. ad. viii. & iiii. ad. xii. In hac proportione
unaquāq; notula minoris numeri æquiualeat quatuor sibi consimilibus: ita ut
quadruplum propriæ quantitatis suscipiat: describitur enim in notulis hoc mo
do 1 2 3 Rursus huius canonis descriptione: Crescit in quadruplo poterit in
terpretari 4 8 12 Destruitur item a quadrupla sibi opposita: ut huius concen
tus constat processu.

Verte folium

CANTVS

TENOR

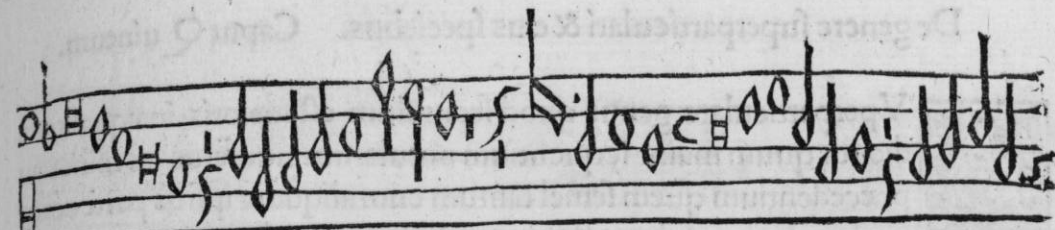

De Proportionē subquintupla.

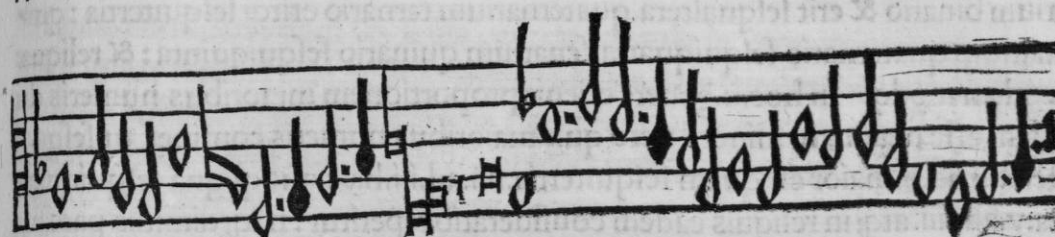
Subquintupla proportio fit quum minor sequētium notularum numerus ad maiorem præcedentium relatus continetur in ipso quinquies præcise æquiualens ei in quantitate & mensura ut. i. ad. v. & ii. ad. x. & iii. ad. xv. & iiii. ad. xx. In hac proportione minor numerus coæquatur maiori: ita ut singulæ minoris numeri notulæ quintuplo propriæ quantitatis concrecant. Considerat præter hæc canonis descriptione crescit in quintuplo. In cantilenis autē describitur hoc modo 1 2 3 atq; destruitur a quintupla sibi opposita: quod præsens comprobatur concentus. 5 10 15.

Reliquas

CANTVS

TENOR

Reliquas uero submultiplicis generis species consimili consideratione musicorum solertiæ perquirendas relinquimus.

Vperparticulare genus quod secundum est maioris inæqualitatis dicitur quum maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedentium quem semel tantum cum aliquota ipsius parte comprehenditur noscitur esse comparatus: æquivalens ei in potentia & temporis mensura. Pars aliquota est quæ aliquotiens sumpta reddit suum totum præcise: ut media quæ bis sumpta suum integre numerum implet & tertia ter sumpta. & quarta quater & deinceps: quod quidē latius constat ex his quæ tertio Theoricæ deducta sunt. Sunt. n. huius generis species infinitæ prima est sesquialtera: secunda sesquitercia: tertia sesquiquarta: quarta sesquiquinta & deinceps: quarum ordinem ac processum concipies quum unumquodque numerum minori sibi contiguo & proximiori duxeris comparandum: ut ternarium binario & erit sesquialtera. quaternarium ternario eritq; sesquitercia: quinarium quaternario sesquiquarta. senarium quinario sesquiquinta: & reliquæ eodem modo. In hoc. n. genere evenit proportionem minoribus numeris ductam esse maiorem: minorem uero quæ maioribus numeris continet ut sesquialtera. iii. ad. ii. maior est quam sesquitercia. iii. ad. iii. hæc quoq; quæ sesquiquarta. v. ad. iii. atq; in reliquis eadem consideratio reperitur: nāq; dimidia pars maior est quā tertia. & tertia pars quartam uincit: atq; quarta quintā excedit: quāto autem sesquialtera superat sesquiterciam: ac sesquitercia sesquiquartam: ac reliquæ reliquas. In harmoniæ instrumentalis descriptione per regulam generalem notissime describemus. Verum huiusmodi epimorias species singillatim naturali ordine prosequamur.

De Proportione sesquialtera.

Sesquialtera proportio fit: quum maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedentium relatus cōtinet ipsum semel tantum & insuper dimidiā ipsius partem æquivalens ei in quantitate & mensura ut. iii. ad. ii. & .vi. ad. iii. & .viii. ad. vi. & .xii. ad. viii. In hac pñportione tres notulæ commensurantur duabus sibi & nomine & quantitate consimilibus: ita ut singulaquæq; ipsarū trium diminuatur de tertia propriæ quantitatis parte: & figuratur in cantibus hoc modo 3 6 9 quod præsens declarat concentus.

CANTVS

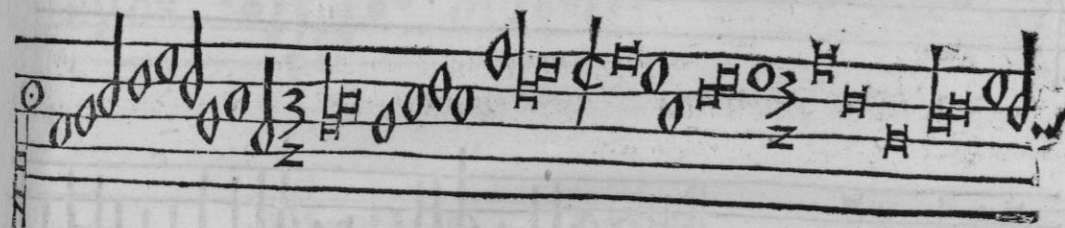
Est enim

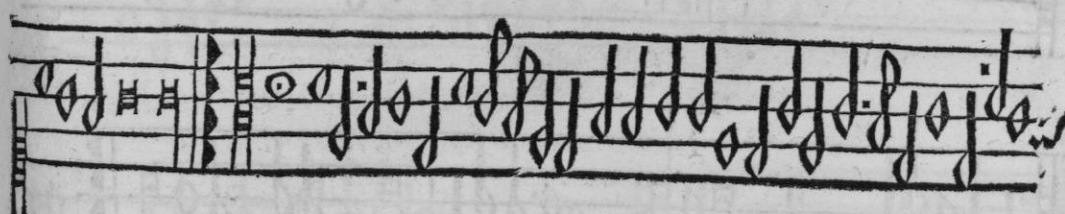
TENOR

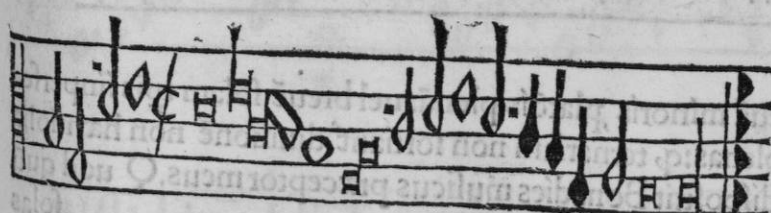
Est enim considerandum: q; si illa pars qua notula in proportionē minuitur: fuerit ipsius notulæ pars figurabilis: puta. tertia pars semibreuis in prolatione perfecta (minima enim est) uel tertia pars brevis in tempore perfecto (est qui dem semibreuis) uel quarta pars semibreuis in minori prolatione (est enim seminima) uel alio quouis modo facile discernentur & pronuntiabuntur notulæ huiusmodi diminutæ ut hoc disponitur exemplo.

CANTVS

TENOR

G i

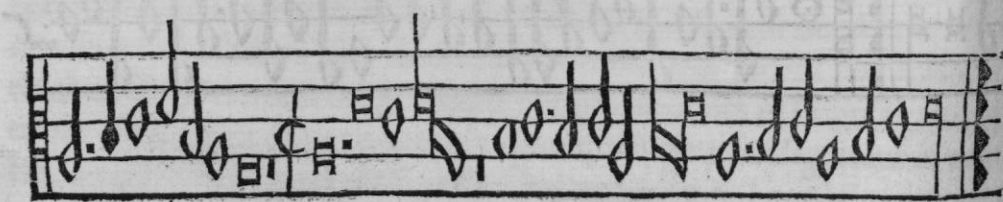
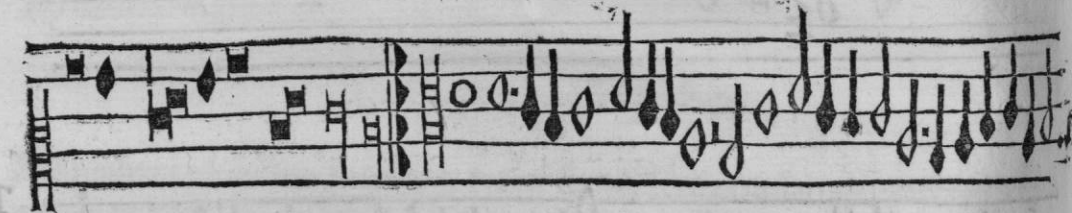

Quod si quantitas ipsa qua unaquæq; notula maioris numeri diminuitur nō fuerit pars aliquota figurabilis sui totius: puta si fuerit quinta pars unius semibrevis quæ simplici nō ascribitur figurarum considerationi tunc diminutivæ ipsarum notularum quantitates quasi quodammodo certa continuatione iunguntur: ut propria uniuscuiusq; notulæ quantitas certo medio distinguente ab alterius quantitate. haud facile possit disjungi: sed ita (verbi gratia) continuatur alterutra quantitas & mensura: quemadmodum accidit in chorda quæ in instrumento percutitur dum torquetur: primus nāq; chordæ pulsus sonū emittit grauiorem: dum autem torquetur: sonum ipsum continuat in acutum hoc quoq; sane oculis contuemur: quum cælestis arcus colores inspicimus: sunt enim ita sibiipsis proximi ut per continuam mutationem alterius: color in sequentem nullo medio utrosq; distinguente uertatur colorem. Solet præterq; sesquialtera proportio in cantilenis absq; numerorum characteribus de notari: quum scilicet notulis nigro uel alio colore plenis sub imperfectis notularum quantitatibus pernotatur hoc modo.

CANTVS

TENOR

Verum solā semibreuē minoris platōis plenā: uel breuē solam tēpīs imperfecti. uel duas tātum plenas: q; ternariam non sortiānt diuisionē non hāmiolia sed dupla dimēsiōe disposuit Bonadies musicus præceptor meus. Quod quū
solas

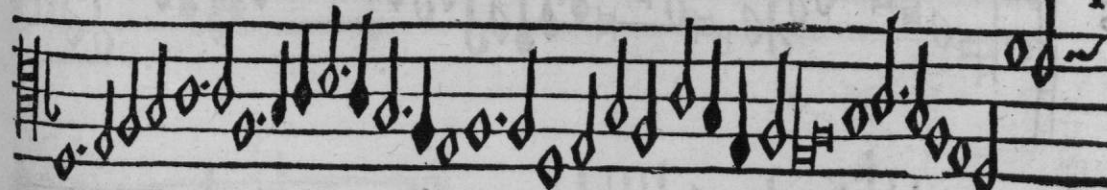
Bonadies

solas minimas nigro colore plenas sesquialteraueris: quoniam tunc nulla cadit descriptionis seu figurationis differentia inter sesquialteratas huiusmodi minimas & seminimas simpliciter dispositas: si omnes secundum ternariam diuisionem processerint: dicentur minimæ sesquialteratæ. Si autem fuerint sex tantū minimæ plenæ: quæ & sesquialterari possunt & simpliciter seminimari: tunc si sola eas recta seu uacua minima immediate præcesserit cui duæ primæ minimæ plenæ possint connumerari: omnes sex ipsæ erunt seminimæ: similiter quū sola minima uacua eas fuerit statim subsequuta. q; si sola minima uacua eas immediate non præcesserit uel sequatur: omnes tunc erunt minimæ sesquialteratæ. Verum quum quinque tantum fuerint minimæ plenæ: ac sola minima uacua eis immediate præcedat: duæ tunc primæ plenæ erunt seminimæ tres uero ultimæ dicentur minimæ sesquialteratæ: q; si eas quinque sola minima uacua fuerit statim connumerata: tunc tres primæ plenæ sesquialterabuntur: & duæ ultimæ erunt seminimæ: quæ connumerantur ipsi uacua minima subsequenti. Quod si septem fuerint minimæ plenæ: tunc quatuor primæ seminimantur: tres uero ultimæ sesquialterantur ac de his præsens subiicitur demonstratio.

CANTVS

TENOR

G ii

Busnoys

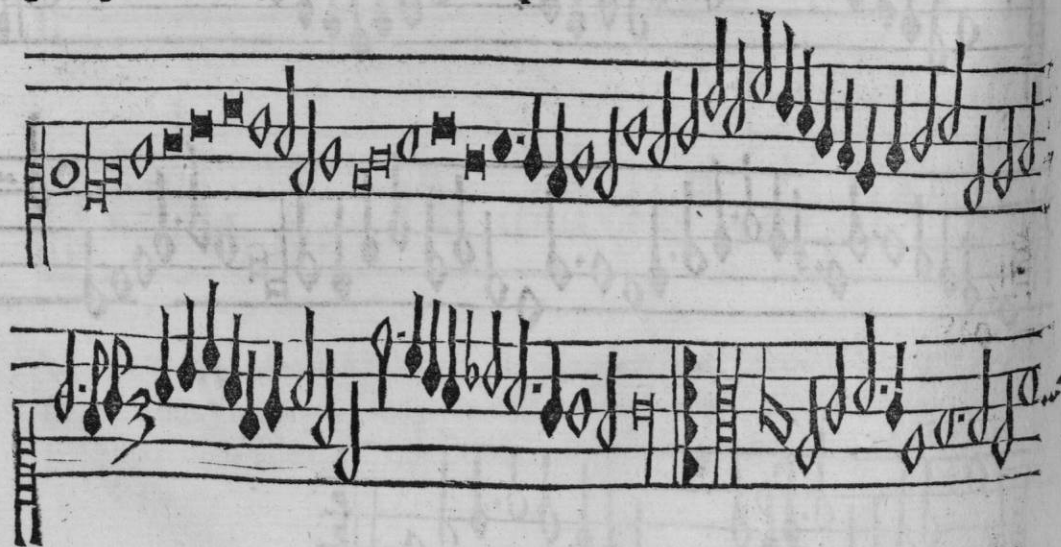
Poterit tamen per sincopam quandoq; aliqua minima plena uel altera notula transferri: quæ & sesquialterationem suscipiet: & quandoq; a sesquialteratione discedet: quod compositoris arbitrio duximus concedendum. Illud interim est generaliter aduertendum q; disposita in notulis plenis sesquialtera non debet propriis suorum numerorum characteribus describi: ne forte in illud incoueniens duarum. s. sesquialterarum incideremus: ex quibus inuicem supductis non sesquialtera sed dupla sesqui quarta proportio procreatur: ut his constet numeris. viii. vi. iiii. hoc autem inconsiderate posuit Busnoys in contratenore acuto de Sanctus in missa Lomearme: quem Tinctoris acriter reprehendit: q; notulis plenitudine sesquialteratis ternarii numeri characterem præposuerit quo sesquialteram ipsam considerare solebat hoc modo.

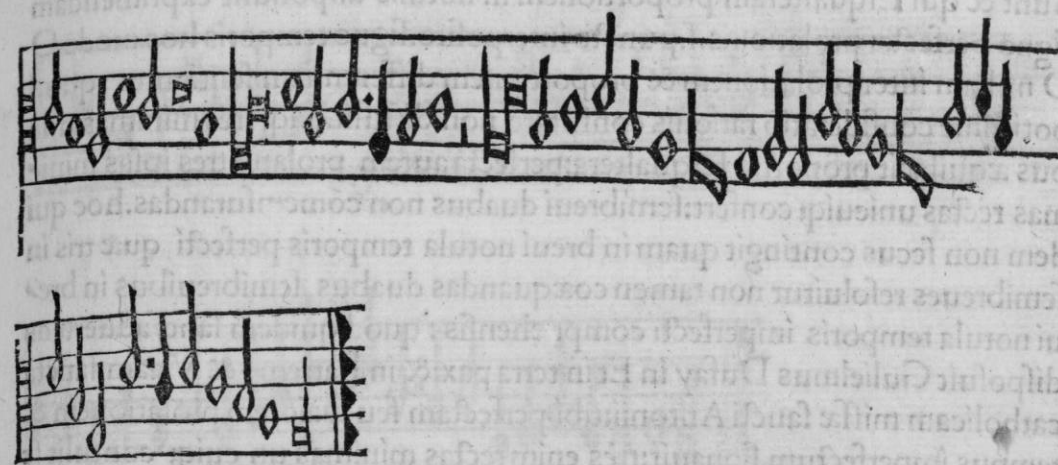
Eog autem in dubiis id factum non damnarem: cum compositæ cantilenæ dū in medium afferuntur illico sine dubitatione a cantoribus cognosci debent atq; cantari: quod pleriq; fecerunt: non ipso characterē proportionem ducentes sed notulas ipsas plenitudinis sesquialteratas ad aliarum quæ dubiæ sunt differentiam demonstrantes: nam dispositis sex minimis plenis inter uel ante uel post plures minimas rectas & uacuas: qm̄ & sesquialterari possunt & seminimari character ipse ternarii: quum sesquialteratae sunt: ad huiusmodi cognitionem congrue præponetur: uel ut nonnulli consueuerunt subponetur: quod præsentī concentu lucide comprobatur.

CANTVS

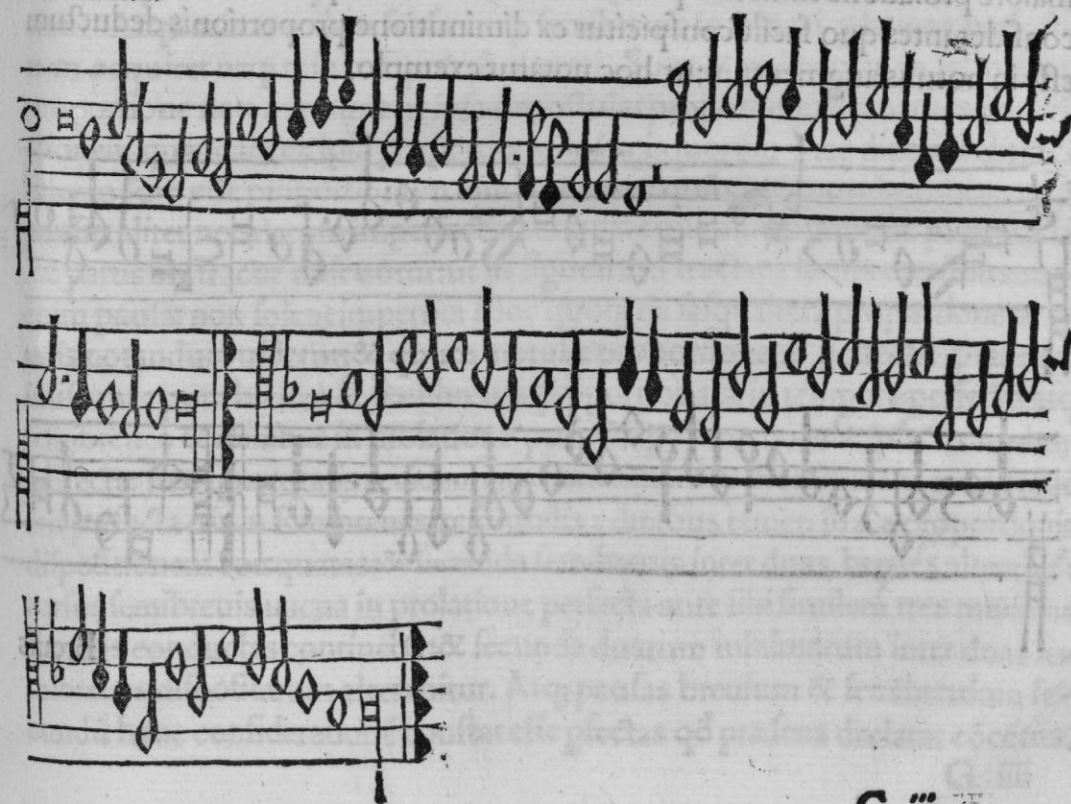
TENOR

Minimæ

Minimæ autem huiusmodi ipsa plenitudine sesquialterata de usu sincopari non solent: semibreues uero atq; breues huiusmodi plenæ solent sincopari frequentius. Est insuper aduertendum: ut quum tres minimas plenas conspexeris si ante eas uel post quarta fuerit minima huiusmodi plena quæ per sincopam ipsis tribus connumeranda sit: tunc tres ipsæ erunt seminimæ & quarta ipsa seminima plena ipsis applicabitur in diuisione: quod præsens demonstrat concentus.

CANTVS

TENOR

TENOR

G iii

Sunt & qui sesquialteram proportionem in notulis disponunt exprimendam signo perfectæ prolationis. s. puncto interposito. signo temporis hoc modo O nullam inter prolationem & proportionem differentiam sentientes: quod potissime consideratio rationis confutare non distulit. nāq; tres minimas duas æquifacit proportio sesquialtera: perfecta autem prolatio tres ipsas minimas rectas unicuiq; confert: semibreui duabus non cōmemsurandas. hoc quidem non secus contingit quam in breui notula temporis perfecti quæ tris in semibreues resolvitur non tamen cōæquandas duabus semibreuib; in breui notula temporis imperfecti compræhensis: quod quidem sane aduertens disposuit Gulielmus Dufay in Et in terra pax: & in Patrem: & Vnam sanctā catholicam missæ sancti Antonii: ubi perfectam seu maiorem prolationem & tempus imperfectum signauit: tres enim rectas minimas un cuiq; contulit semibreui duabus nequaquā æqueductas. Idem quoq; rationabiliter posuit Philippon de bourges in quodam Et in terra pax disponens signo perfectæ prolationis tres rectas & integras minimas unicuiq; semibreui: duabus minimis imperfectæ seu minoris prolationis inæquales. Tinctoris item: Aliiq; complures Id propriis cantilenis recte declarant. Neq; assentio complurimorū corruptelæ. qui quum solo ternarii numeri caractere sesquialteram describunt in notulis tempus imperfectum (quod absurdum est) pro perfecto. atq; pro maiore prolatione minorem posuere: alterationem & perfectionem in notulis considerantes quo facile conspicitur ex diminutione proportionis deductum esse in notulis augmentum: ut hoc notatur exemplo.

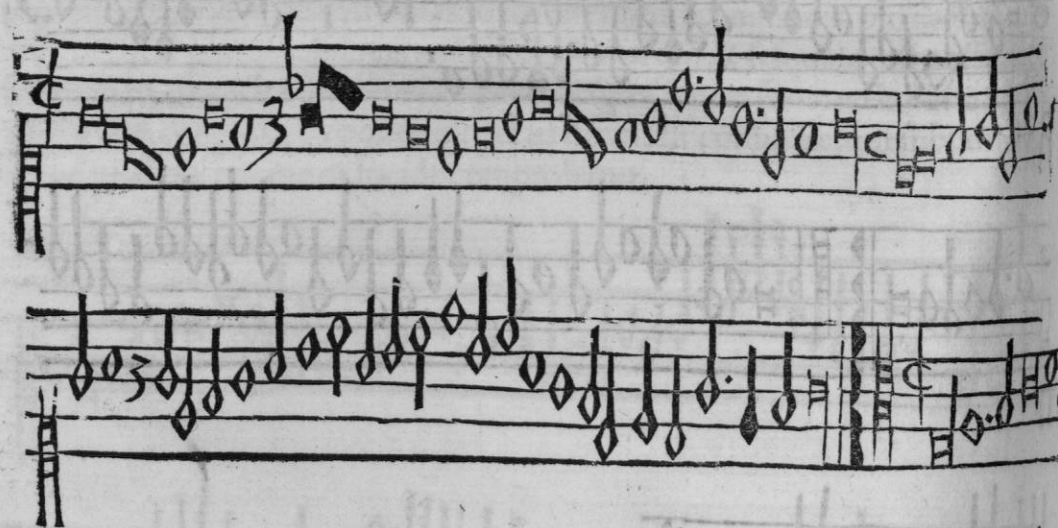
Dufay

Philippon

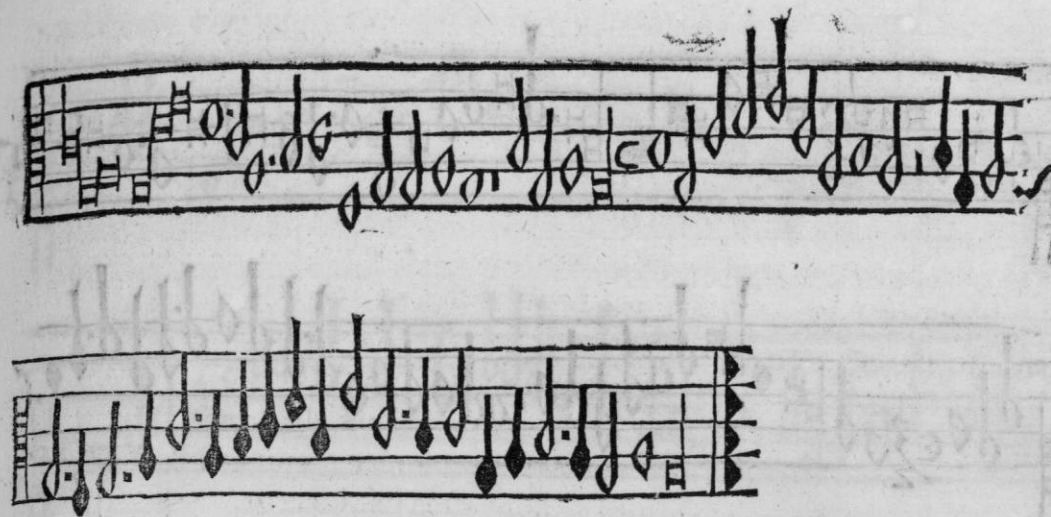
Tinctoris

CANTVS

TENOR

Breuis

Breuis enim perfecta & semibreuis alterata in solo tempore perfecto disponitur: cuius proprium signum est circulus. Semibreuem uero perfectam ac minimam alterabilem sola maior siue perfecta prolatio confert: huius proprium signum est punctus in signo temporis affixus. In tempore autem imperfecto quod semicirculus declarat: breuis notula duas tm semibreues semper possidet: siue recta: siue quauis proportionem diminuta: nisi punctum augmentationis susceperit: sed neq; in eo semibreuis unquā alterationis suscipit incrementum. Atq; ideo eodem sensu neq; semibreuis in minori prolatione perfectionem acquireret neq; minima poterit alterari. Sunt & qui pausas in sesquialtera proportionem non minuunt ut ipsa ex postulat proportio: existimantes imperfectionem quandam ex ipsa proportionem deduci: quorum pace dixerim aliter cōsiderandum esse proportionum diminutiones: quibus & notulæ subiacent & pausæ: aliter notularum imperfectiones quæ connumeratione ut plurimū tertiæ partis abstractæ noscuntur: ut in figurarum tractatu latius duximus: tunc enim pausæ non solent imperfici. Hoc quoq; de sesquialtera proportionem ac cæteris notandum uidetur: & quum notulæ proportionatæ perfectæ quantitati insistant: puta breues & semibreues proportionatæ in tempore perfecto atq; semibreues & minimæ in prolatione perfecta: possunt notulæ ipsæ secundum perfectæ suæ quantitatis accidentiam uariari: nam & breuis uacua ante breuē erit perfecta tris in semibreues resolvable: duabus tamen iuxta proportionis dispositionem cōæquatas: & secunda semibreuis inter duas breues alterabitur: rursus semibreuis uacua in prolatione perfecta ante sibi similem tres minimas duabus conductas continebit: & secunda duarum minimarum inter duas semibreues dispositarum alterabitur. Atq; pausas breuium & semibreuium secundū hanc considerationē constat esse perfectas qd præsens declarat cōcetus.

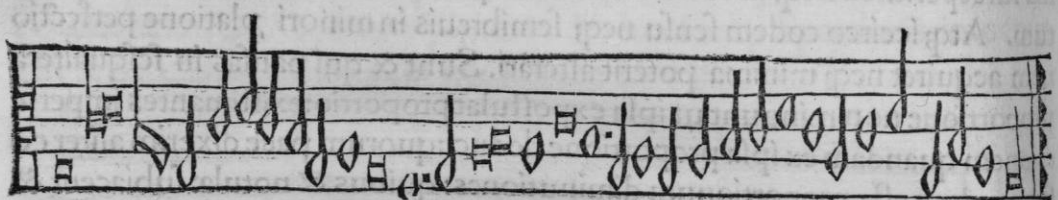
G iii

CANTVS

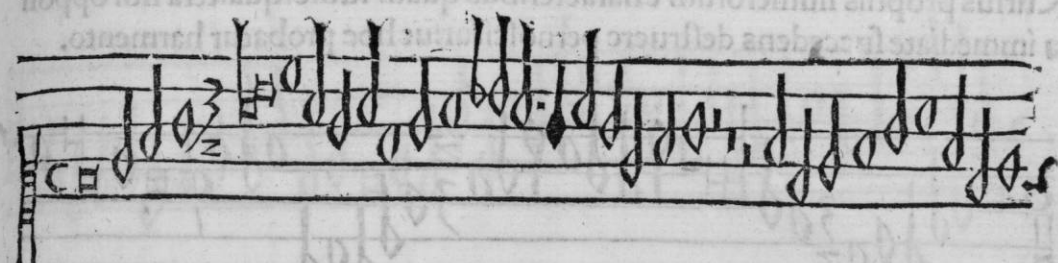
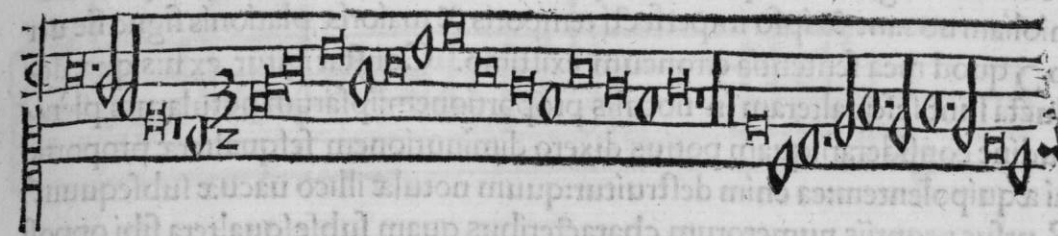
TENOR

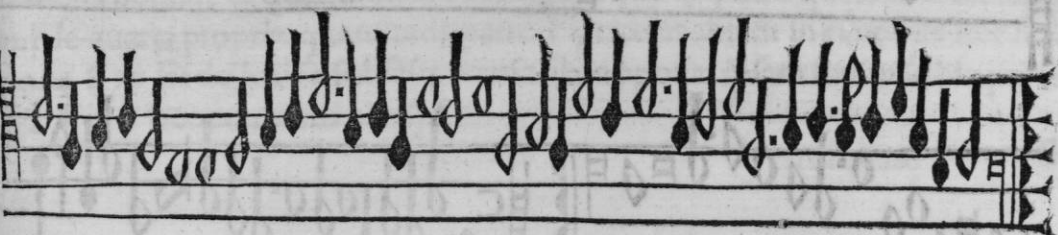
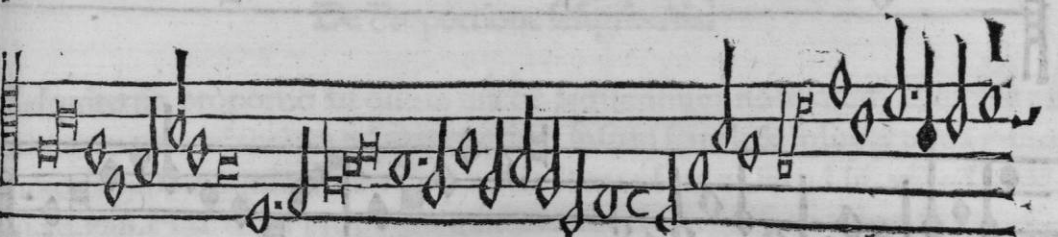
Si autem proportio sesquialtera disposita fuerit in notulis imperfectæ quantitati subiectis omnes tunc notulæ & pausæ semper erunt imperfectæ: ut si in tēpore imperfecto ascribatur ipsa sesquialtera tres breues duabus æquifaciens tunc unaquæq; illarum trium semper de tertiâ propriæ quantitatis adimitur parte: atq; similiter triū breuium pausæ pro duabus proportionabiliter in æquivalentia computantur: ita ut singulaquæq; pausa brevis diminuatur de tertiâ propriæ quantitatis parte. Eritq; idem sentiendum de tribus semibreuib; minoris prolationis & earum pausis: semper. n. in sesquialtera proportionē eas de tertiâ sui parte constat esse adimendas: ut præsentī exponitur concentu.

Inanis

CANTVS

TENOR

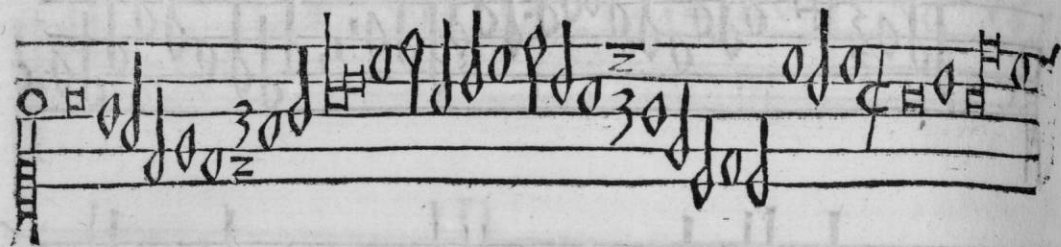

Inanis. n. effēt sesquialteræ pportionis in notulis dispositio: si pausæ & notulæ ipsæ consimili diminutione non considerarentur. Omnis namq; maioris inæqualitatis pportio in cantilenis descripta singulas notulas & pausas secundum ppriam atq; naturalē eius potentiam pari ac cōpetētē æqualiter adimit parte. Minoris uero inæqualitatis pportio notulas pariter & pausas adauget.

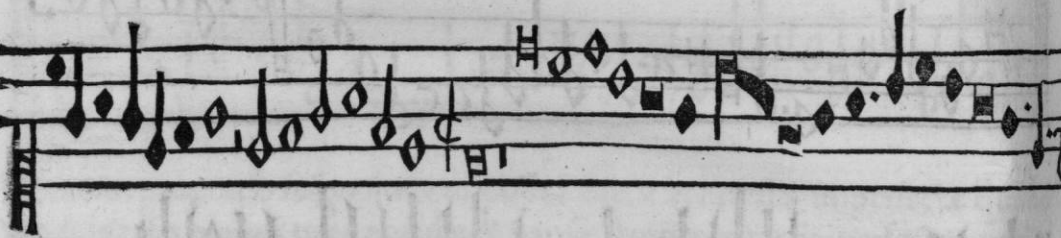
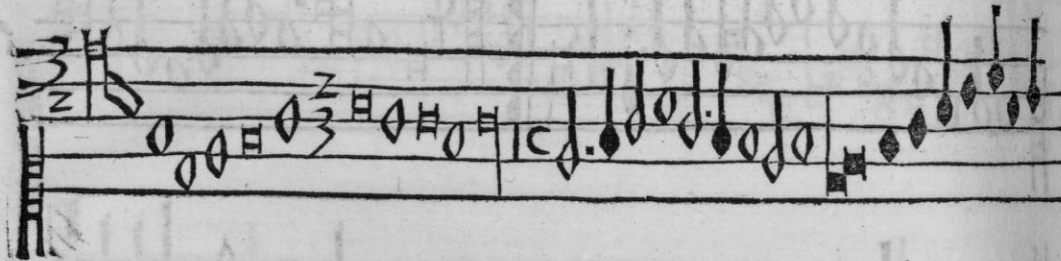

Multi item signant sesquialteram ipsam notulis plenīs dispositam quam hæmioliam uocant & ipso imperfecti temporis & maioris plationis signo sic uerso C quod mea sententia erroneum existimo. Constat igitur ex his quæ deducta sunt sesquialteram in notulis proportionem: ipsarum notularum plenitudine considerari: quam potius dixerō diminutionem sesquialteræ proportioni æquipotentem: ea enim destruitur: quum notulæ illico uacue subsequunt. Rursus propriis numerorum characteribus quam sub sesquialtera sibi opposita immediate succedens destruere pernoſcitur: ut hoc probatur harmento.

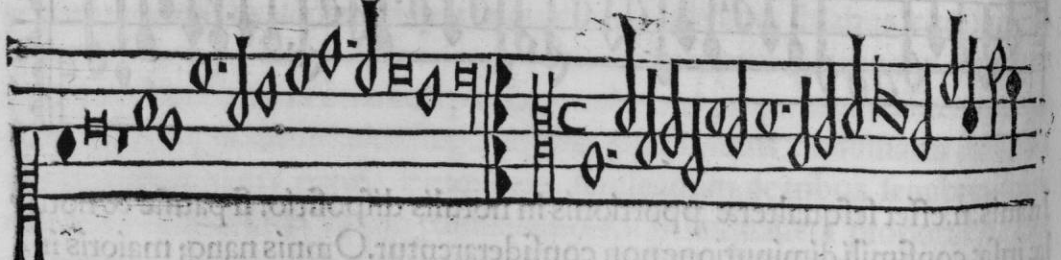
CANTVS

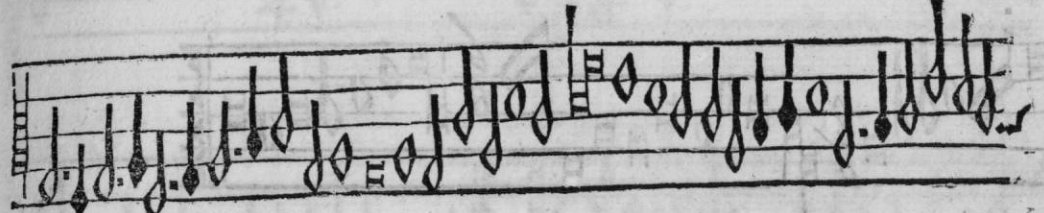
TENOR

TENOR

De Proportionē sesquitertia

De Proportionē sesquitertia

Sesquitertia proportio fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedentium relatus continet ipsum semel: & insuper tertiam ipsius minoris partem equiualens ei in potetia & mensura ut.iiii.ad.iii .viii.ad.vi.&.xii.ad.viii. Hæc enim proportio quatuor notulas æquifacit tribus sibi consimilibus nomine & quantitate: ita ut singulæquæq; ipsarū quatuor diminuantur de quarta propriæ quantitatis parte. Figuratur autem in cantibus hoc modo. 4 8 12 Et destruita sub sesquitertia sibi opposita ipsam statim subsequente qd 3 6 9 hoc concentu percipitur.

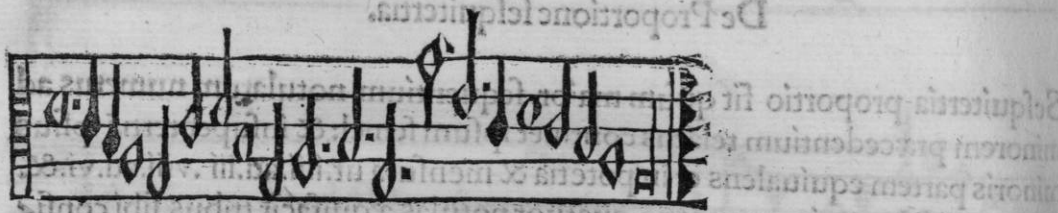
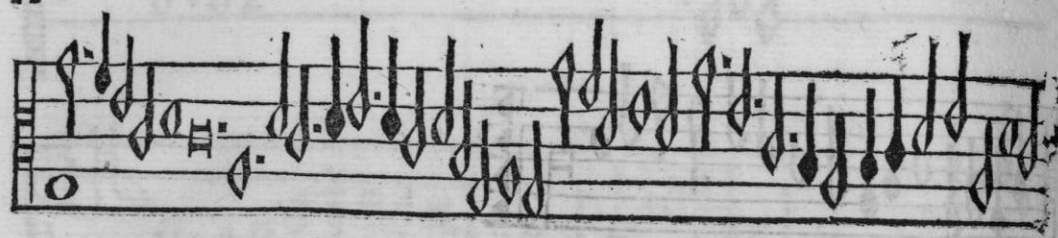
Verte folium

CANTVS

TENOR

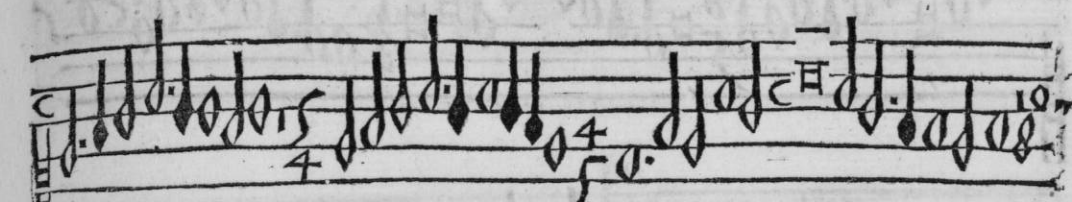

Nonnulli sesquiterciam ipsam in notulis signo temporis imperfecti sinistror-
sum sic uerso intelligi uoluerunt quos acerrime impugnat Prosdocus pa-
tauinus in expositione breuis extractus Ioannis de muris Quilibet in arte
pratica: & Tinctoris in suo proportionum tractatu.

De Proportione sesquiquarta.

Sesquiquarta proportio dicitur quum maior sequentiu notularu numerus ad minore
precedentiu relatus comprehedit ipsum in se semel & insuper ipsius minoris quater-
ptem: æquiualens ei in quantitate & tempore mensura: ut. v. ad. iiii. & .x. ad. viii. & .xv. ad.
xii. In hac enim proportionem quinque notulae æquiualent quatuor sibi consi-
milibus ita ut unaquæque ipsarum quinque diminuat de quinta parte suae
quantitatis

quantitatis: describitur autem in cantilenis hoc modo 5 10 15 Atque destruitur
a subsesequinta ipsi statim succedente ut hoc probatur 4 8 12 concentu

CANTVS

TENOR

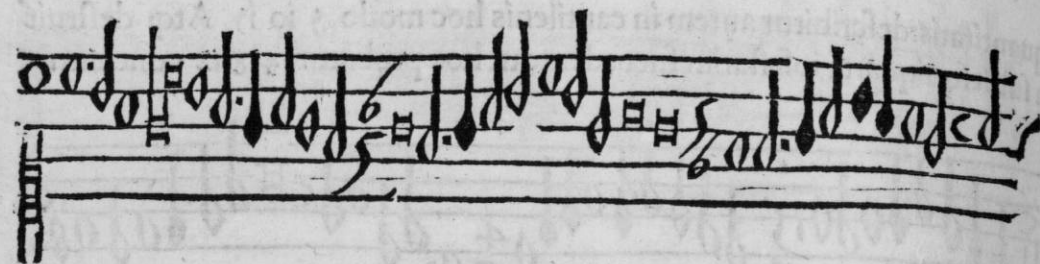
De Proportione sesquiquinta.

Sesquiquinta proportio fit quum maior sequentiu notularum numerus ad
minorem precedentium ductus continet ipsum semel & insuper ipsius mi-
noris quintam partem æquiualens ei in potentia & mensura: ut. vi. ad. v. & .xii.
ad. x. & .xviii. ad. xv. Hæc enim proportio sex notulas quinque sibi consimilibus
coæquat: ita ut singulae quinque ipsarum sex diminuantur de sexta parte sui qua-
ritati ualoris. Figuratur enim in cantibus hoc modo 6 12 18 Et succedente
illico subsesequinta sibi opposita euanescit quod præsens 5 10 15 declarat con-
centus.

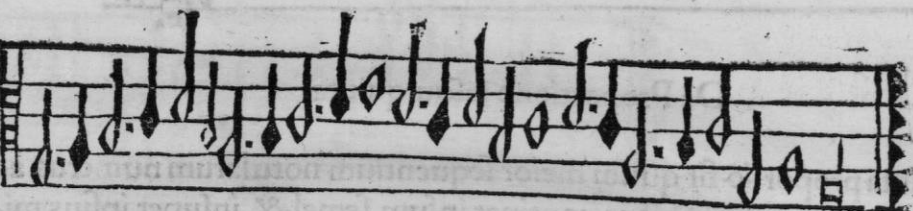
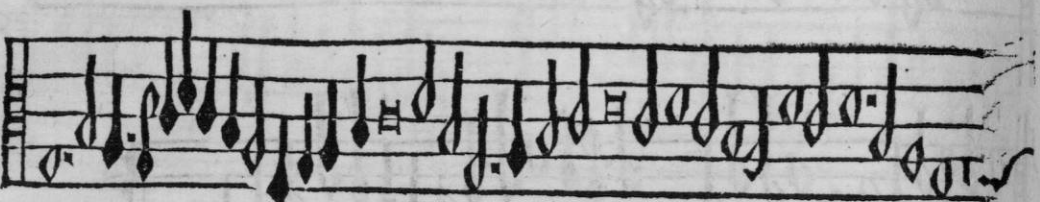
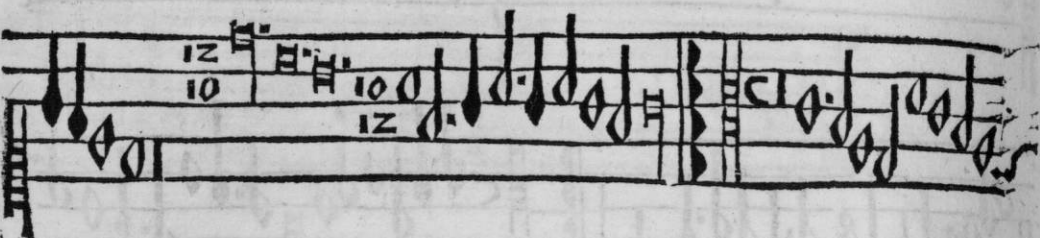
Verte folium

CANTVS

TENOR

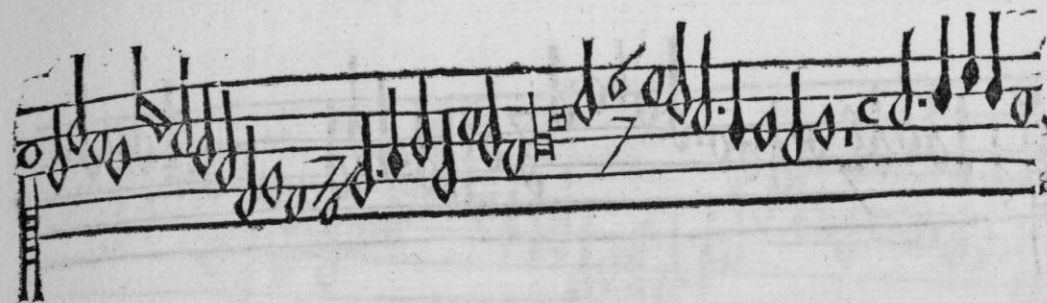
De Proportione sesquifexta.

Sesquifexta proportio fit quum maior sequentium notularum numerus minori præcedentium comparatus comprehendit ipsum semel & insuper sextā eius partem atq; æquatur ipsi in temporis mensura ut. vii. ad. vi. & xiiii. ad. xii. & xxi. ad. xviii: Septem enim notulæ æquivalent sex sibi consimilibus in hac proportionē: ita q; unaquæq; ipsarum septem minuitur de septima propriæ quantitatis parte. In cantilenis quidem describitur hoc modo 7 14 21 Et destruitur a subsestquifexta sibi opposita: ut hic constat.

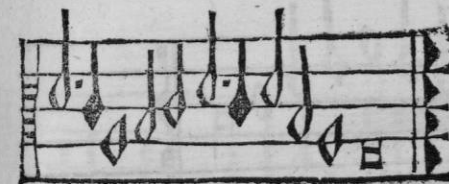
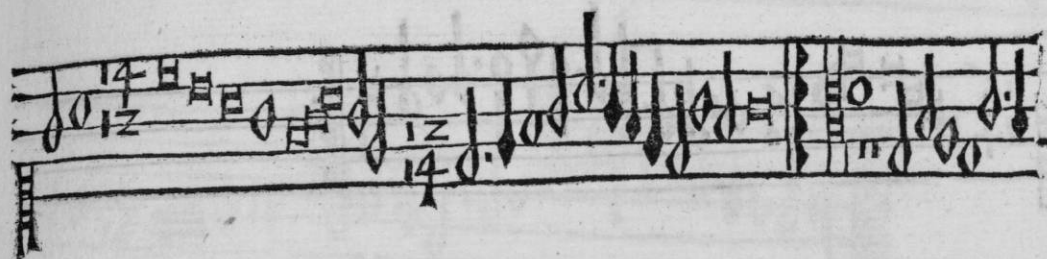
6 12 18

De Proportione sesquiseptima

CANTVS

TENOR

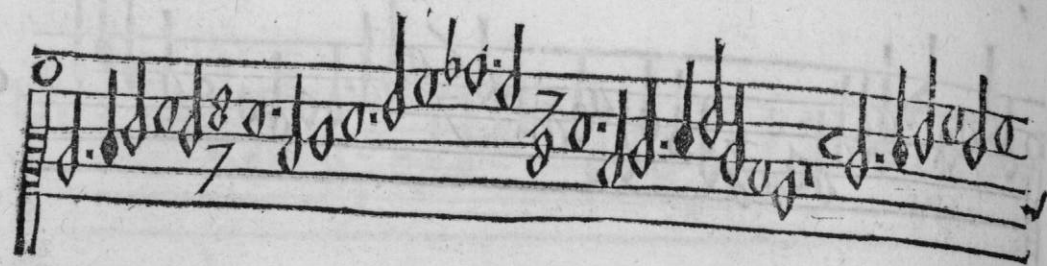
De Proportione sesquiseptima.

Sesquiseptima proportio fit quum maior sequentium notularum numerus minori præcedentium comparatus continet eum semel & insuper eius septimam partem æquivalent ipsi in potentia ut. viii. ad. vii. & xvi. ad. xiiii. & xxiii. ad. xxi. In hac proportionē octo notulæ æquivalent & cōmensurantur septē sibi consimilibus: ita ut unaquæq; ipsarū octo minuatur de octava sui ualoris parte. Figuratur autem in cantibus hoc modo 8 16 24 Quod si subsestquiseptima fuerit eam illico subsecuta euanescet & 7 14 21 destruetur quoniā eius opposita est: ut hoc notatur exemplo.

Verte folium.

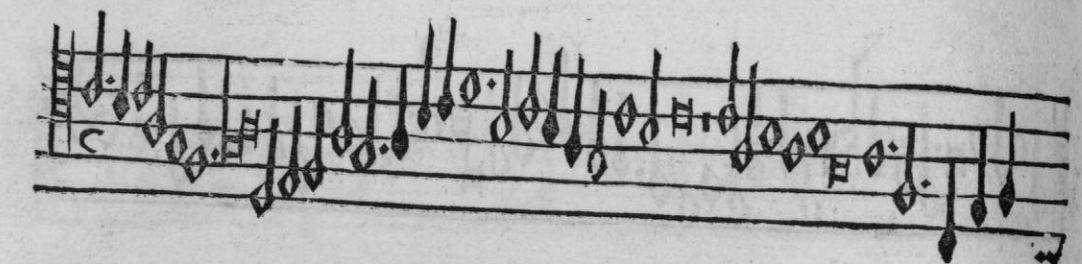
CANTVS

TENOR

TENOR

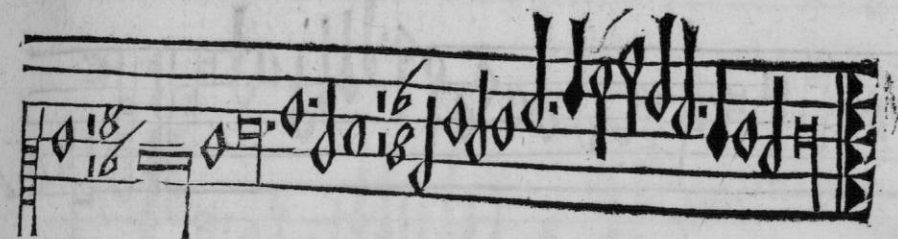

De Proportionē sesquioctaua.

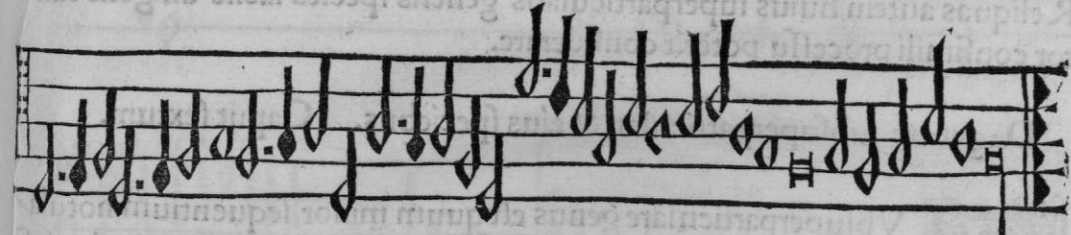
Sesquioctaua proportio fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedentium ductus æquiualeat ipsi : comprehendens eum semel & in super octauam eius partem ut. viii. ad. viii. & xviii. ad. xvi. & xxvii. ad. xxiiii. Hac enim proportio nouem notulas octo sibi consimilibus æquifacit ita ut singula quæq; ipsarum nouem diminuatur de nona parte propriæ quantitatis Describitur in cantilenis hoc modo 9 13 27 Et destruitur a subsequioctaua sibi opposita ut hoc monstratur 8 16 24 concentu

De Proportionē sesquinona

CANTus

TENOR

De Proportionē sesquinona.

Sesquinona proportio fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedentium relatus æque ducitur ipsi quem semel & insuper nonam ipsius partem continet ut. x. ad. viii. & xx. ad. xviii. & xxx. ad. xxvii. In hac. n. proportione decem notula æquivalent nouem sibi consimilibus: ita ut unaquæq; ipsarum decem diminuatur de una sui ipsius decima parte. Et figuratur in cantibus hoc modo 10 20 Destruitur insuper a subsequinona sibi opposita: ut præsens probat 9 18 concentus.

Verte folium

H i

CANTVS

TENOR

Reliquas autem huius superparticularis generis species facile diligens cantor consimili processu poterit considerare.

De genere subsuperpartulari & eius speciebus. Caput sextum.

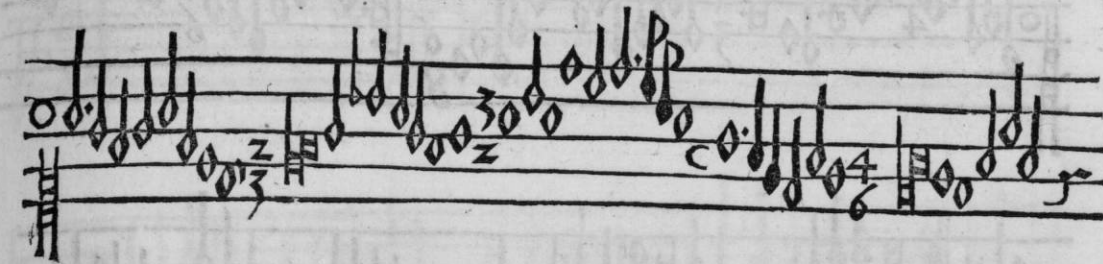
Subsuperpartulare genus est quum minor sequentium notularum numerus ad maiorem precedentium relatus æquiualeat ipsi in quantitate & potetia comprehensus in eo semel cum una eius aliquota parte: ut. ii. ad. iii. & iii. ad. iiii. & iiii. ad. v. & deinceps. Sunt enim eius species infinitæ: Prima est Subsesquialtera Secunda subsestertia. Tertia subsestertia Quarta subsestertia & deinceps: de quibus singillatim est dicendum.

De Proportionione subsestertia.

Subsestertia proportio fit quum minor sequentium notularum numerus ad maiorem precedentium relatus comprehenditur in eo semel tantum & in super ipsius minoris pars dimidia: & æquiualeat ipsi maiori in potentia & temporis mensura: ut. ii. ad. iii. & iii. ad. vi. & vi. ad. xii. & deinceps in hac porportionione duæ notulæ æquiualent & commensurantur tribus sibi consimilibus: ita ut unaquæq; ipsarum duarum augeatur de dimidia propria.

u anutari

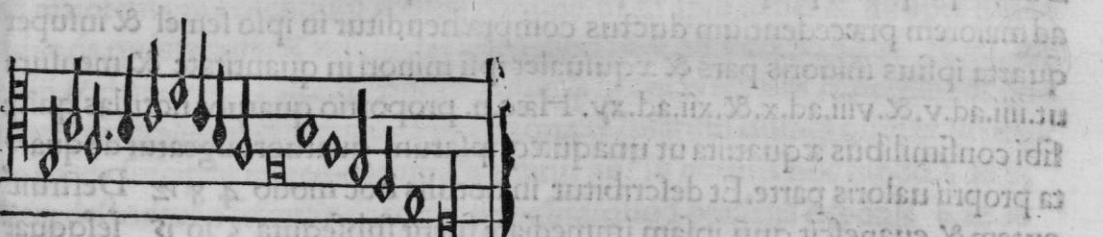
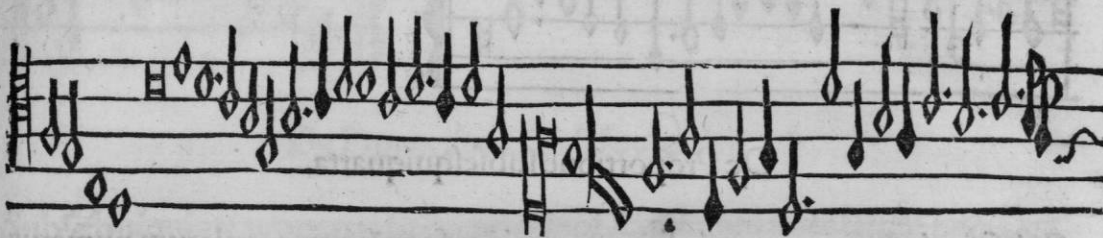
quantitatis parte. Figuratur. n. in cantilenis hoc modo $z\ 4\ 6$ Et destruitur a sesquialtera sibi opposita eā illico subsequente: ut hoc $3\ 6\ 9$ concentu percipitur.

CANTus

TENOR

De Proportionione subsestertia.

Subsestertia proportio fit quum maior sequentium notularum numerus ad maiorem precedentium relatus seruatur in eo semel cum tertia ipsius minoris parte: & æquiualeat ipsi maiori in temporis mensura. ut. iii. ad. iiii. & vi. ad. viii. & viii. ad. xii. & deinceps. In hac proportionione tres notulæ æquiualent & commensurantur quatuor sibi & nomine & quantitate consimilibus: ita ut singulæquæq; ipsarum trium tertiæ partis propriæ quantitatis suscipiat augmentum: Figuratur uero in cantilenis hoc modo $3\ 6\ 9$ Et destruitur a subsequente sesquialtera sibi opposita: quod præsentem $4\ 8\ 12$ concipitur exemplo.

H u

CANTVS

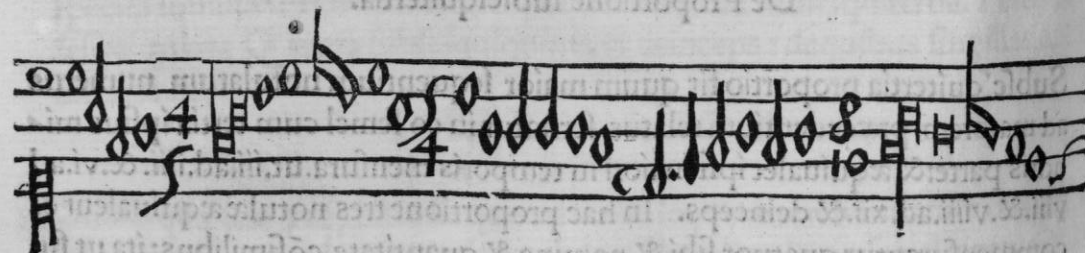
TENOR

De Proportione sublesquiquarta.

Sublesquiquarta proportio fit quum minor sequetium notularum numerus ad maiorem praecedentium ductus comprehenditur in ipso semel & insuper quarta ipsius minoris pars & aequialet ipsi minori in quantitate & mensura ut.iiii.ad.v.&.viii.ad.x.&.xii.ad.xv. Hæc.n. proportio quatuor notulas quicq; sibi consimilibus æquat: ita ut unaquæq; ipsarum quatuor augeatur de quarta proprii ualoris parte. Et describitur in notulis hoc modo 4 8 12 Destruitur autem & euanescit quum ipsam immediate fuerit subsequuta 5 10 15 sesquiquarta quod præsens exprimit concentus.

CANTVS

De Proportione sublesquiquinta

TENOR

De Proportione sublesquiquinta.

Sublesquiquinta proportio fit quum minor sequetium notularum numerus ad maiorem praecedentium relatus continetur in ipso semel & insuper ipsius minoris quinta pars: & aequialet ipsi maiori ut.v.ad.vi.&.io.ad.xii.&.xv. ad.xviii.& deinceps. Hæc.n. pportio quinq; notulas sex sibi & nomine & quantitate consimilibus coæquat: ita ut unaquæq; ipsarum quinq; quintæ sui ualoris partis suscipiat incrementum. Figuratur aut in notulis hoc modo 5 10 15 Atq; destruitur a sesquiquinta sibi opposita: quod præsens exponit 6 12 18 concentus.

Verte folium.

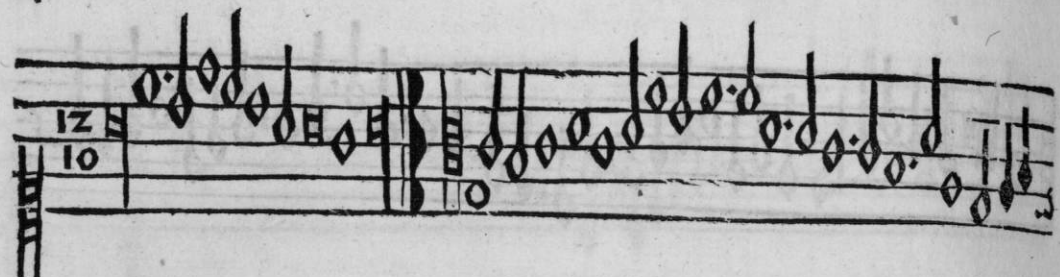
H iii

CANTVS

TENOR

Reliquas huius subsuperparticularis generis species diligentia musicorum relinquimus perquirendas. Quiescas interim iocundissime cantor si in alicuius proportionis dispositione perfectum reperieris notularum numerum. Plerumque enim quem non disponimus in semibreuibus considerabis in minimis. Rursum proportionum quæ sola præcedentium destructione signantur in notulis numerositatem quandoque causa breuitatis imperfectam conspicies ac temporalem notularum in tenoribus computationem uel superfluum eiusdem rei gratia uel diminutam.

De Genere superpartienti & eius speciebus. Caput septimum.

Superpartiens genus quod tertiū est maioris inæqualitatis fit quū maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedentium relatus continet ipsum in se semel tantum & in super unam ipsius minoris aliquātam partem ductam ex pluribus aliquotis: & ipse maior minori coæquatur in potentia & temporis mensura. Quod quum illa pars minoris aliquanta quæ & amborum terminorum excessus & differentia est duas dicti minoris monstrauerit partes: erit proportio superpartiens. sortit' & illud magis specificū nomē ut si ipsæ duæ minoris partes aliquotæ: fuerit partes tertiarum: dicet' proportio

proportio superbipartiens tertias ut. v. ad. iiii. Si autem fuerint quintæ partes dicetur proportio superbipartiens quinta. ut. vii. ad. v. Quod si septimæ partes fuerint dicetur superbipartiens septima ut. viii. ad. vii. Quum autem pars illa aliquanta minoris qua maior ipsum uincit minorem tres eius minoris aliquotas monstrauerit: erit proportio supertripartiens: magis autem specificè nominatur: ut si illæ tres aliquotæ minoris partes fuerint ipsius partes quartæ dicetur proportio supertripartiens quartas ut. vii. ad. iiii. Si uero fuerint partes quintæ dicetur supertripartiens quintas ut. viii. ad. v. Si septimæ partes fuerint erit supertripartiens septimas ut. x. ad. vii. Quod cum illa terminorum differentia quæ minoris pars dicitur aliquanta quatuor aliquotas ipsius minoris partes continuerit: dicetur proportio superquartipartiens. Est tamen ei aliud magis specificum nomen: ut quum scilicet unaquæque illarum quatuor aliquotarum partium fuerit ipsius minoris pars quinta dicetur proportio superquartipartiens quintas ut. viii. ad. v. Si autem illæ quatuor partes fuerint ipsius minoris partes septimæ dicetur proportio superquartipartiens septimas ut. xi. ad. vii. & xxii. ad. xiii. Atque in reliquis consimilis est considerationis modus. In hoc insuper superpartienti genere hoc naturaliter euenit quod proportio a pari numero partientem acquirens denominationem: partitas imparis numeri scilicet minoris partes conueniet: ut si fuerit superbipartiens tertias hoc modo. v. ad. iiii. namque partiens numerus scilicet amborum excessus: binarius est par: hinc superbipartiens: partitus uero sunt duæ ipsæ tertiarum ternarii imparis partes: inde superbipartiens tertias nominatur. Partiens uero numerus impar: partitas numeri paris partes consequitur ut. vii. ad. iiii. supertripartiens quartas: nam partiens est ternarius impar: circo supertripartiens dicitur partitæ uero partes quaternarii paris: ex quo supertripartiens quartas uocatur. Plerumque item & partiens numerus impar partitas imparis numeri partes insequitur ut. x. ad. vii. supertripartiens septimas. Quod si partiens numerus & partitæ partes secundum paris numeri denominationem considerentur: non in superpartientem: sed in epimoriam conuenient habitudinem ut. vi. ad. iiii. non enim dicitur superbipartiens quartas sed sesquialtera: & viii. ad. viii. non superbipartiens sextas sed sesquialtera. Quum igitur excessus seu differentia terminorum cuiusuis proportionis fuerit minoris termini pars aliquota (ac si plures quoque ipsius minoris aliquotas contineat partes) proportio ipsa non in superpartienti: sed in superparticulari genere considerata est: ut. viii. ad. vi. non enim dicitur supertripartiens sextas: sed sesquialtera: cum maior minorem semel in super quoque ipsius minoris dimidiam quæ & tribus sextis eius partibus ducta est: contineat partem. Huius autem superpartientis generis infinitæ sunt species. Prima enim est superbipartiens. Secunda supertripartiens. Tertia superquartipartiens. Quarta superquintipartiens. Quinta supersextipartiens sicque est ad infinita processus. In naturalibus autem numeris primæ ipsæ tamquam radices hoc ordine considerant'. Prima. n. ex terminis producit quibus solus terminus interiacet: ut. v. ad. iiii. est. n. horum medius quaternarius & vii. ad. v. quorum medius est senarius. Terminos. n. in

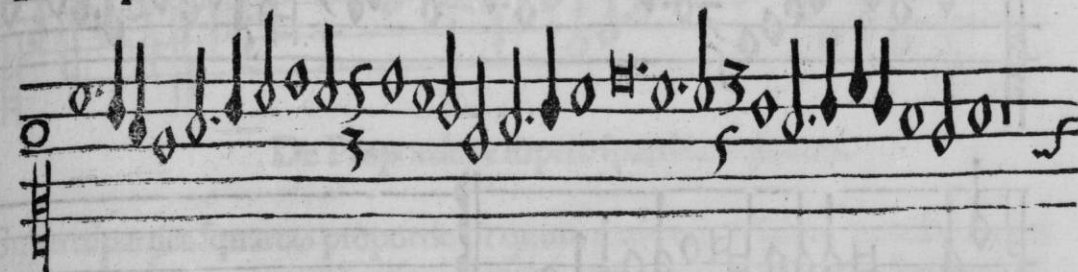
hac cōsideratione numeros uocamus. Secunda duos intermīttit numeros. ut. 7. ad. 4. sunt. n. intermīssi numeri quinarīus & senariū. Quod si ex. 8. ad. 3. cōsurgat intermīttunt senariū & septenariū. Tertia species tres numeros propriis terminis intermīttit ut. 9. ad. 5. quorum medii sunt senariū: septenariū & octonariū. Et. 11. ad. 7. horum medii sunt octonariū: nouenariū: & denariū. Quarta inter extremos eius terminos quatuor claudit numeros ut. 11. ad. 6. quorum medii sunt septenariū: octonariū: nouenariū: & denariū. & 12. ad. 7. horum enim medii sunt octonariū: nouenariū. denariū: & undenariū: atq; ita quota fuerit huiusmodi species in ordine tot erunt inter eius terminos interiecti numeri: ut si prima fuerit species: unus erit inter eius terminos interiecti numerus. si secunda duo numeri ipsi terminis intercludentur. si tertia tres. si quarta quatuor. si quinta quinque ac deinceps: Vt prima superbipartiens unum claudat inter terminos numerum: Secunda supertripartiens duos monstrat numeros inter terminos cōtineri. Tertia superquatripartiē tres numeros propriis intercipit terminis. Quarta superquincupartiē: cuius termini quatuor intercipiunt numeros huiusmodi & reliquæ in simpliciori & naturali numerorum dispositione procedunt. Dicuntur autem hæ species subalternæ: nāq; in uim generum transeunt: hinc & a nonnullis ponuntur ut genera: cum superbipartiētium alia sit superbipartiēstertias. ut. v. ad. iiii. alia superbipartiēsquintas ut. vii. ad. v. alia superbipartiēseptimas: ut. ix. ad. vii. & deinceps: quas quidem specialissimas species dyalecti uocant. Supertripartiētium similiter alia supertripartiēsquartas: ut. vii. ad. iiii. alia supertripartiēsquintas ut. viii. ad. v. alia supertripartiēseptimas ut. x. ad. vii. Item superquatripartiētium alia superquatripartiēsquintas. ut. ix. ad. v. alia superquatripartiēseptimas ut. xi. ad. vii. alia superquatripartiēnonas ut. xiii. ad. ix. Superquincupartiētium item alia superquincupartiēsexas ut. xi. ad. vi. alia superquincupartiēseptimas ut. xii. ad. vii. alia superquincupartiēsoctas ut. xiii. ad. viii. atq; eodem mō species huiusmodi superpartientes in genera conuertuntur alias atq; quodammodo infinitas species producendo. Est enim genus multarum aggregatio specierum unam eandemq; naturam diuersimode participantium. Species uero dicitur quantitas specialis & qualitas generis, sed de his series sic describatur.

De Proportionē superbipartiēstertias.

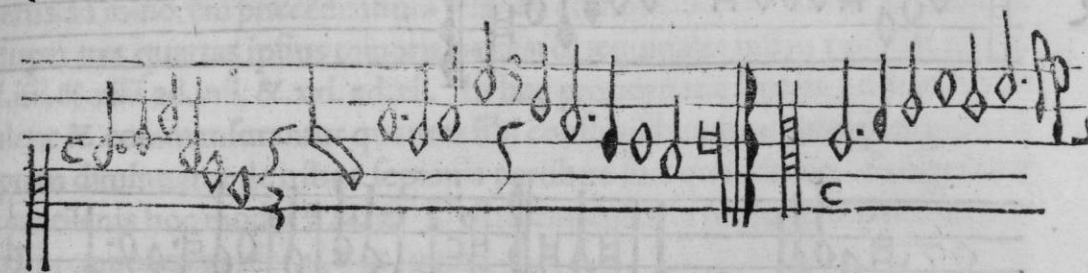
Superbipartiēstertias pportio fit quā maior sequentiū notularū numerus ad minorem relatus cōtinet eū semel & insuper unā aliquantā ipsius minoris partem ex duabus tertis partibus factā & æquiualeat ipsi minori ut. v. ad. iiii. & 10. ad. vi. & xv. ad. ix.

inq; notulæ æquiualent & cōmensurant tribus sibi

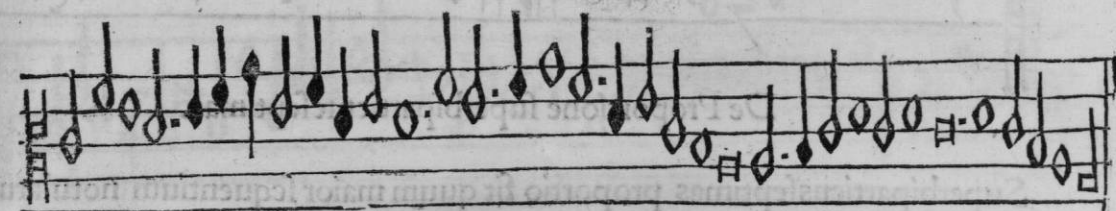
ous sibi cōsimilibus: ita ut unaquæq; ipsarum quinque de duabus quintis partibus propriæ quantitatis diminuatur. Figuratur autem in cantilenis hoc modo v x xv Et destruitur a sub superbipartiēstertias sibi opposita quod præsentē iiii vi ix probatur concentus:

CANTus

TENOR

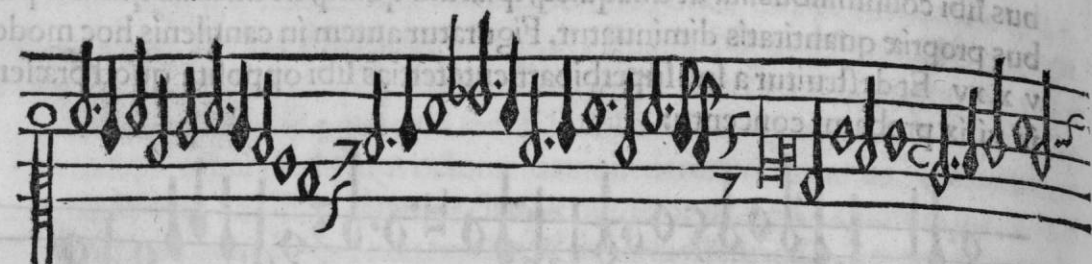

De Proportionē superbipartiētequintas.

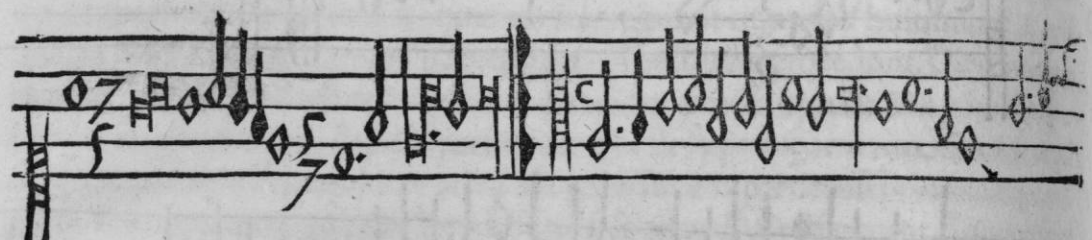
Superbipartiētequintas proportio fit quum maior sequentiū notularum numerus ad minorem præcedentiū ductus æquiualeat ei comprahendens ipsum semel & in super duas ipsius minoris quintas partes ut. vii. ad. v. & xiii. ad. x. & xxi. ad. xv. In hac proportione septem notulæ æquantur quinque sibi & nomine & quantitate cōsimilibus ita ut singulaquæq; ipsarum septem diminuatur de duabus septenis partibus propriæ potentia. Describitur. n. in notulis hoc modo vii xiii xxi Atq; destruitur a sub superbipartiētequintas proportione quæ ei v x xv opposita est. ut hoc con-

CANTVS

TENOR

De Proportione superbipartiente septimas.

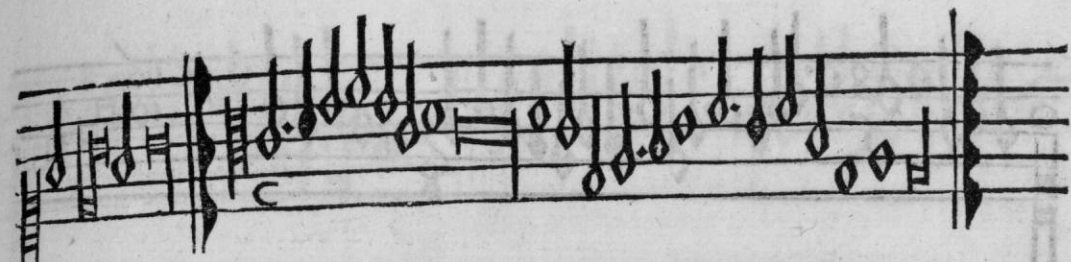
Superbipartiens septimas proportio fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedentium ductus æquiualeat ipsi continens eum semel & insuper duas eius septimas ptes ut. viii. ad. vii. & xviii. ad. xiiii. & xxvii. ad. xxi. Hæc enim proportio æquat nouem notulas septem sibi cõsimilibus ita ut singulæ quæq; ipsarum nouem diminuatur de duabus nonis partibus proprii ualoris. Figuratur quidem in cãtib; hoc modo 9 18 27 Atq; destruitur a subsuperbipartiente septimas sibi opposita: ut hoc 7 14 21 percipitur concentu.

CANTVS

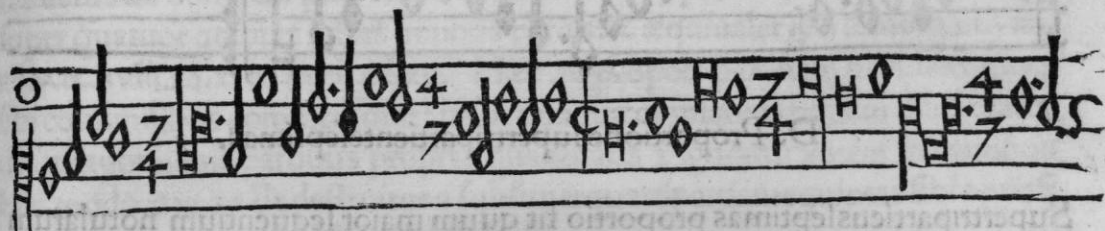
De pportõe suptripartiente quartas

TENOR

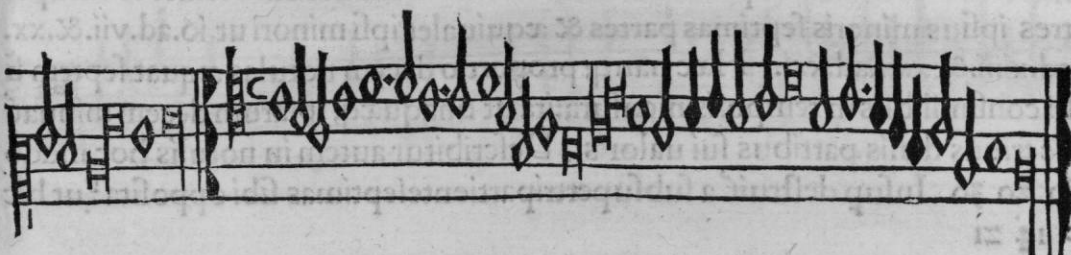

De Proportione suptripartiente quartas.

Suptripartiens quartas proportio fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedentium relatus comprehendit eum in se semel & insuper tres quartas ipsius minoris partes: & æquiualeat ipsi in potetia: ut. vii. ad. iiii. & xiiii. ad. viii. & xxi. ad. xii. In hac proportione septem notulæ æquiualent & commensurantur quatuor sibi cõsimilibus: ita ut unaquæq; ipsarum septem diminuatur de tribus septenis partibus suæ quantitatis. Et figuratur in cantilenis hoc modo 7 14 21 Destruitur autem a subsuptripartiente quartas sibi opposita: ut hic 4 8 12 patet.

CANTVS

TENOR

De Proportione suptripartiente quintas.

Suptripartiens quintas proportio fit quum maior sequentium notularum numerus comparatus minori præcedentium continet eum semel & insuper tres quintas ipsius minoris partes æquiualeat ei in potentia ut. viii. ad. v. & xvi. ad. x. & xxiiii. ad. xv. In hac proportione octo notulæ commensurantur quinque sibi cõsimilibus: ita ut singulaquæq; ipsarum octo diminuatur de tribus octauis partibus propriæ quantitatis. Figuratur enim in cantibus hoc modo 8 16 24 Atq; destruitur a subsuptripartiente quintas sibi opposita: ut hic 5 10 15 constat.

CANTVS

TENOR

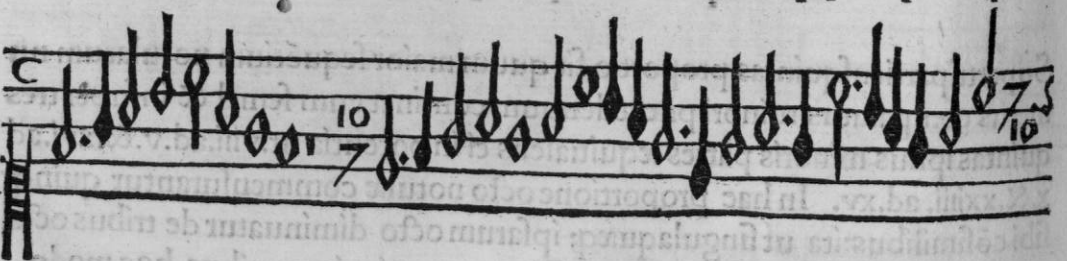

De Proportione supertripartiente septimas.

Supertripartiente septimas proportio fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedentium relatus continet eum semel & insuper tres ipsius minoris septimas partes & æquiualeat ipsi minori ut. io. ad. vii. & .xx. ad. xiiii. & .xxx. ad. xxi. Hæc namq; proportio decem notulas æquat septem sibi consimilibus in temporis mensura: ita ut unaquæq; ipsarum decem minuatur de tribus denis partibus sui ualoris Describitur autem in notulis hoc modo io 20 30 Insup destruit a subsupertripartiente septimas sibi opposita: ut hic 7 14 21

De Propor. superquatripartiente quintas.

CANTVS

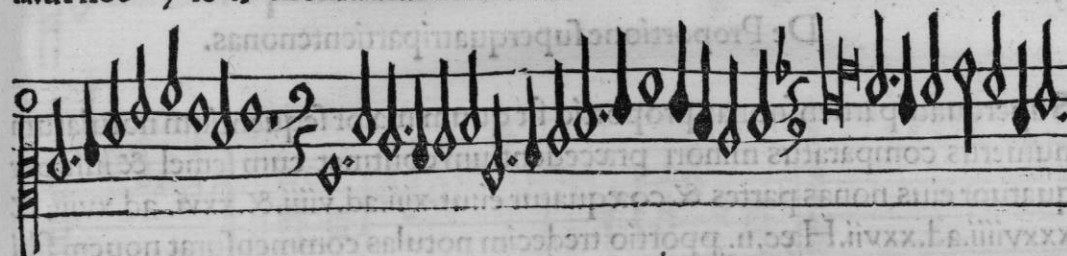
TENOR

De Proportione superquatripartiente quintas.

Superquatripartiente quintas proportio fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedentium ductus comprehendit eum semel & in super quatuor quintas ipsius minoris partes: & æquiualeat ipsi minori: ut. viiii. ad. v. & .xviii. ad. x. & .xxviii. ad. xv. Hæc .n. proportio nouem notulas quinq; sibi consimilibus commensurat: ita ut unaquæq; ipsarum nouem diminuatur de quatuor nonis partibus propriæ quantitatis Figuratur autem in cantibus hoc modo 9 18 27 Et destruitur a subsuperquatripartiente quintas sibi opposita: ut hoc 5 10 15 monstratur concentu.

CANTVS

TENOR

